БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 186 (6621)
СЕНТЯБРИИН 14
ПОНЕДЕЛЬНИК
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ зорилгонуудые дүүргэхын түлөө өөһэдынгөө хүсые хандуулхыень, зохёон байгуулхы үүсхэлээ дэлгэрүүлхыень бүхы колхозникуудые, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые КПСС-эй ЦК-гэй Пленум уряална.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Һаяхан Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум болоо.

1. Пленум хадаа СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл шагнажа, зүбшэн хэлсээд, зохихо тогтоол баталан абаа.

2. Пленум КПСС-эй Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретаряар нүхэр Н. С. Хрущевые һунгаба.

СССР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

1953 оной сентябриин 7-до нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ элидхэлээр абтаһан КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол

I.

Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр байгуулагдаһан ба бэхижэһэн СССР-эй социалистическэ хүдөө ажахы индустриально-техническэ хүсэтэ база дээрэ һуурижана, дэлхэй дээрэ эгээл томо ба механизированнэ хүдөө ажахы мүн болоно. Тэрэ хадаа таряашадай жэжэ товарна ажахыда орходоо, тэрэшэлэн хүдөө ажахын томо капиталистическэ үйлэдбэридэ орходоо шиидхэхы удхашанартай булюу хүсэтэй байһанаа арсашагүйгөөр баталан харуулаа.

Мүнөө сагай техникээр зэбсэглэгдэһэн колхозуудай ниитын ажахы хэлбэришэгүйгөөр хүгжэжэ, колхозно байгуулалта бүхэжэжэ байна. Колхозууд болон совхозууд хүдөө ажахын ашаг шэмэ үгэлгын нилээд ехэ ургалтые, тэрэнэй ехэ товарностиие хангаа. Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ ороһо таряа үйлэдбэрилгэ һэргээн бодхоогдоод, нилээд ехээр ургэдхэгдөө, манай орон талха таряагаар хангагдаа. Гүрэнэй зүгһөө хлопок, сахарна свёкло, мяха, һү, нооһо болон бусад продуктнуудые бэлэдхэлтэ ехэ болоо. Гүрэнэй бэлэдхэлһээ гадна, манай хүдөө ажахы кооперативна болон колхозно худалдаа наймаагаар дамжуулан эдеэ хоолой ехэ продуктнуудые наймаална. Колхозно экономикын бүхы талаараа хүгжэһэнэй зэргээр колхозуудай ниитын баялиг ургана, колхозникуудай мүнгэн ба натуральна доход ехэ болоно.

Амгалан байгуулалтын жэлнүүдтэшье, мүн баһа дайнай үеын хүндэ хүшэр жэлнүүдтэшье социалистическэ хүдөө ажахы өөрынгөө агууехэ бата хүсые, хүн зониие эдеэ хоолоор, тиихэдэ хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиие түүхэй эдээр улам бүри ехэ хэмжээтэйгээр хангаха өөрынгөө шадабариие баримталан харуулаа.

Гэбэшье, хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгын хэмжээнь хүн зондо улам ехээр хэрэгтэй боложо байһан эдеэ хоолой продуктнуудаар, тиихэдэ хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиие—түүхэй эдээр хүсэд дүүрэн хангана гүй, хүдөө ажахын техническэ зэбсэглэлтэй ба колхозно байгуулалтада бии байһан арга боломжонуудтай зохилдоногүй.

Мүнөө манай орон дотор техническэ талаараа түгэс һайн хүсэтэ хүндэ индустриин байгуулагдаад ба колхозуудай нилээд ехээр бэхижээд байхада, энээнэй үндэһэ һуури дээрэ хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудай эрид ехэ дэбжэлтэ туйлахын тула, эдеэ хоолой товарнуудаар манай ороной бүхы хүн зоной хангагдасые хоёр—гурбан жэлэй туршада эрид ехээр дээшэлүүлхын, тэрээнтэй хамта бүхы олониитэ колхозно таряашадай материальна байдалай үлэмжэ ехэ хэмжээе хангахын тулада хэрэгтэй бүхы условинууд бии болоод байна.

Гэхэтэй хамта, томо социалистическэ хүдөө ажахын угаа ехэ арга боломжонууд үшөөл муугаар ашаглагдана гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тэмдэглэнэ. Олон колхозуудта ба районуудта ороһо таряанай, крупагай, лёной, сахарна свёклын, тоһото ба бусад культурануудай ургаса бага байһан зандаа. Хүдөө ажахын ашаг шэмэ үгэлгын ургалта, малажалай хүгжэлтэ, хартаабха, овощь, лён-долгунец, ороһо-фуражна болон тэжээлэй бусад культурануудые үйлэдбэрилгэ арадай ажахын эрилтэтэй зохилдоногүй. Хүдөө ажахын эдэ ба бусад хэдэн шухала һалбаринуудай гээгдэлгэ хадаа хүн зоной эгээл шухала хэрэглэлнүүдые хангадаг хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин саашанхи хүгжэлтые хойшо татажа байна, мүн колхозуудай болон колхозникуудай олзо доходой ургалтада ехэ һаад түбэг болоно.

Малажал хүгжөөхэ хэрэг илангаяа хангалтагүй байна. Олон колхозуудта ажахын энэ шухала һалбари ехэ товарна ба ехэ доход үгэдэг үшөө болоогүй, малай харууһалга муугаар табигданхай байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ малай тоо толгой тон удаанаар олошорно, тиихэдэ орон дотор үнеэдэй тоо дайнай урда тээхи хэмжээндэ мүнөө хүрэтэр хүрөөгүй байһаар. Малай ашаг шэмэ үгэлгэ бага, малай үхэжэ гарзалалгань угаа ехэ; эхэ малай һубайралта угаа ехэ байна. Колхозуудтахи малажалай тэжээлэй база һулаар хүгжөөгдэнхэй байна, һайн үбһэ, силос, корнеплод болон хартаабха багаар абтана. Адуу мал хадаа малай барилгануудаар муугаар хангагданхай, фермэнүүдтэхи ажал ехэтэй процессүүд һулаар механизировалэгдэнхэй байна.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэхи ехэ дутагдал гэхэдэ, хартаабха болон овощь үйлэдбэрилгын ехээр гээгдэлгэ болоно, энэ ушар хадаа городуудай ба промышленна центрнүүдэй хүн зониие эдеэ хоолой продуктнуудаар хангалга һайжаруулха хэрэгтэ һаад хэнэ. Хартаабха үйлэдбэрилгын гээгдэлгэ мүн малажалые саашадань дэбжээхэ хэрэгые хойшо татана.

Совхозуудай хүдэлмэридэ нилээд ехэ дутагдалнууд бии байна, совхозууд жэшээтэ ба олзо доход ехэтэй социалистическэ ажахынууд үшөө болоогүй байна. Олон совхозуудта хүдөө ажахын культурануудай ургаса ба малажалай ашаг шэмэ үгэлгэ бага байна, эзэн буса ябадал гаргагдана, ашаггүй ехэ гаргашанууд хэгдэнэ, мүнгэн зөөри болон материалнууд үлүүгээр гаргашалагдана, продукциин өөрын үнэ бодото дээрээ угаа ехэ байна. Олон совхозууд үйлэдбэриин һайн барилгануудаар хангагдаагүй байна, заримдаа адуу малынь һайнаар түхеэрэгдээгүй, өөдэгүй тулюур байрануудта байлгагдана. Малажал болон совхозно үйлэдбэриин бусад хэдэн һалбаринуудые механизацилга ехээр гээгдэлдэ оронхой, гэр байрын барилга муугаар, дутамагаар хэгдэнэ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхыдөө хангалтагүй хэмжээтэй байһанай ба хүдөө ажахын хэдэн шухала һалбаринуудта тодорһон гээгдэлгын шалтагаанууд юун болоноб?

Коммунистическэ парти хадаа арадай ажахын бүхы һалбаринуудые амжалтатайгаар хүгжөөхэ шухала услови болохо хүндэ индустриие бүхы аргаар ургэдхэн дэбжээхэ хараа шугамые хэлбэришэгүй сэхээр баримталһан ба энэ замаараа тон ехэ амжалтануудые туйлаһан байна. Энэ түрүүшын ээлжээнэй арадай ажахын зорилгые шиидхэлгэдэ гол анхарал хандуулагдаһан, энээндэ гол хүсэнүүд ба зөөри хэрэгсэлнүүд үгтэдэг байгаа. Ороноо индустриализацилха хэрэгтэ манай эрхим кадрнууд хандуулагдаһан байгаа. Түргэн темптэйгээр хүндэ индустриешье, хүдөө ажахыешье, хүнгэ промышленностиешье нэгэ доро хүгжөөхэ ябадал хангаха арга боломжонууд манайда үгы байгаа. Энээнэй тулада хэрэгтэй шухала эрхэ нүхэсэлнүүдые байгуулха хэрэгтэй байгаа. Мүнөө эдэ нүхэсэлнүүд байгуулагдаа. Бидэнэр хүсэн түгэс индустриальна базатай, бэхижэһэн колхозуудтай ба ажахын байгуулалтын бүхы һалбаринуудта бэлэдхэлтэй кадрнуудтай байнабди.

Зүгөөр, хүдөө ажахын хэдэн шухала һалбаринуудай гээгдэһэнэй ондоошье шалтагаанууд бии, манай хүдэлмэриин дутагдалнуудһаа, хүдөө ажахые хүтэлбэрилгын дутагдалнуудһаа үндэһэтэй шалтагаанууд гэхэ гү, бидэнһээ өөһэдһөөмнай дулдыдаха шалтагаанууд бии.

Үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ, тэрэнэй олзо доходые ехэ болголгодо хүдэлмэрилэгшэдэй материальна талаараа урма хэшээлтэй байха принципые—социалистическэ ёһоор ажахыгаа эрхилхэ энэ нэгэн үндэһэн принципые хүдөө ажахыда хазагайруулһан ябадал тиимэ шалтагаануудай тоодо тон түрүүн ороно. Бодото байдал дээрэһээ харахада, материальна талаар урмашуулха энэ принцип хлопок, сахарна свёкло, сай, цитрусүүдые үйлэдбэрилгэдэ амжалтатайгаар хэрэглэгдэдэг аад, хүдөө ажахын бусад хэдэн шухала һалбаринуудта бэелүүлэгдэнэгүй.

Колхозуудай уялгата ёһоор тушааха таряанажалай болон малажалай продуктнуудые колхозуудта даалгажа үгтэһэн хахалагдадаг газарай гү, али бүхы газарай гектар бүрнһөө тооложо гараха гэжэ парти, правительствын тогтооһон принцип ниитын ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ урма хэшээл колхозуудта бии болгоо, бүрин зүб байһанаа хүсэдөөр харуулаа. Зүгөөр, бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ энэ принципые хазагайруулха ябадал гаргагдана, муугаар хүдэлмэрилдэг, гээгдэнги колхозуудта орходоо нилээд ехэ хэмжээнэй продукци гүрэндэ уялгата ёһоор тушааха даалгабари һайнаар хүдэлмэрилдэг, түрүү, хүдөө ажахын культурануудай ехэ ургаса абадаг ба малажалай ехэ ашаг үгэлгые туйлаһан колхозуудта юрэ тогтоогдоно.

Иимэ буруу ябадал хүдөө ажахын культурануудай ургасые ба малай ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлые зоригжуулнагүй, түрүү колхозуудые урмашуулнагүй. Иимэ системын байхада түрүү колхозууд ба үнэн сэхээр хүдэлдэг колхозникууд хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэ болгожо байбашье, урмашуулагданагүй, ниитын ажахые бэхижүүлхэ тухай, хүдөө ажахын культурануудай ургасые ба малажалай ашаг шэмэ үгэлгые ехэ болгохо тухай һаналаа муугаар табидаг колхозууд болон колхозникуудтай жэшэбэл, нилээд муу байдалда табигдана.

Хүдөө ажахын эдэ шухала һалбаринуудые хүгжөөхэ ябадалые гүрэнэй зүгһөө хангалтагүйгөөр урмашуулдаг байһан ушар малажалые, тэрэшэлэн овощь болон хартаабха үйлэдбэрилгые хүгжөөлгэдэхи гээгдэлгые нилээд хэмжээгээр тохёолдуулаа. Малажалай продуктнуудые, хартаабха болон овощь бэлэдхэлгын ба худалдажа абалгын талаар мүнөө хүрэтэр байһан сэнгүүд хүдөө ажахын эдэ һалбаринуудые хүгжөөхэ талаар колхозникуудай материальна урма хэшээлые һулаар дээшэлүүлдэг байгаа.

Колхозно ажахын артельнэ формын тон шухала принцип—ниитын интересүүдтэ хубиин интересүүдые мэдээтэй байлгажа, артельдэ ниитын ба хубиин интересүүдые зүбөөр зохилдуулха ябадал олон колхозуудта хазагайруулагдаһан байба. Уставай ёһоор хүдөө ажахын артельдэ ниитын ажахы гол ба шиидхэхы удхашанартай байна. Тэрээнтэй хамта, ниитын ажахыһаа хэрэглэлэй эрилтэнүүдэй мүнөө дээрээ үшөө хүсэдөөр хангагдахагүй байһан тула, эдэ эрилтэнүүдые хангахын тулада хубиин ехэ бэшэ хамһабариин ажахытай байха эрхэ колхозно айл бүхэндэ олгогдоно. Энэ принципые хазагайруулга, бууса шадарай ажахыһаа абтаһан продуктнуудые тушааха үлүү ехэ нормонууд, колхозникуудай хубиин ажахы тушаа налоговой политикада бии байһан дутагдалнууд дээрэһээ боложо, колхозникуудай хубиин зөөридэ байһан үнеэдэй, гахайн болон хонидой тоо толгой хороһон байна. Иимэ байдал колхозникуудай интересүүдые харалсадаггүй байхаһаа гадна, социализмын бүхы үедэ коллективнэ ажахын гансал зүб формо мүн болгошо колхозуудай артельнэ формын уг удхые хазагайруулха ябадалда хүргэнэ.

Хүдөө ажахыда социалистическэ гүрэнэй үгэжэ зэбсэглэһэн хүсэтэ техникые тон хангалтагүйгөөр ашаглалга хүдөө ажахын ажабайдалай хэдэн шухала һалбаринуудай ехээр гээгдэлгын гол шалтагаануудай нэгэн болоно. МТС-үүдэй нилээд ехэ хубидань тракторнуудай, комбайнуудай халаанай бүтээсэ үшөөл бага, машинануудай миин зогсолго угаа ехэ байна, хүдөө ажахын тон шухала хүдэлмэринүүдые хэжэ дүүргэхэ болзор унжагайруулагдана, тэрээн дээрэһээ боложо эсэсэй эсэстэ ургаса гээлтэдэ ороно, дутуугаар абтана. Ороһото культурануудые, сахарна свёкло болон хлопок тарижа абалгые ехэ хэмжээтэйгээр механизацилһан байбашье, арадай ажахын шухала һалбаринууд болохо малажалые, хартаабха, овощь, лён болон бусад культурануудые үйлэдбэрилгын механизацилгада ехэ гээгдэл гаргагдаа.

Ороной элдэб зононуудай байтаалиин болон ажахын олон янзын условинуудые хараадаа абажа, хүдөө ажахын культурануудые тарижа абалгые комплексноор механизацилха ябадал хангаха машинануудай системэ мүнөө хүрэтэр байгуулагдаагүй байна. Газар хахалха, тарилга, хуряалта хэхэ хүдэлмэринүүдые механизацилгын этээл ехэ хэмжээнэй туйлагдаһан ороһо таряанай ажахыдашье хуряалгын һүүлээр ороһо таряа тогууд дээрэ сэбэрлэхэ, мэхиинэ болон соломо суглуулха ба сомоолхо, органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ оруулха талаар ажал ехэтэй хүдэлмэри хангалтагүйгөөр механизировалэгдэһэн зандаа байна. Тэжээл үйлэдбэрилгын талаар үбһэ сабшалгые механизацилгын нилээд ехээр ургаһан байбашье, үбһэ һүрилхэ удаадахи тон шухала хүдэлмэри механизировалэгдээгүй шахуу байна. Хүдөө ажахын шэнэ түхэлэй машинануудые зохёон байгуулха ба үйлэдбэрилдэг болохо талаар, олоор үйлэдбэрилэгдэдэг машинануудай конструкциие һайжаруулха ба шанарыень дээшэлүүлхэ талаар хэгдэдэг хүдэлмэри ехэ гээгдэлдэ оронхой.

МТС-үүдтэ бии байһан орёо оньһон техникэдэ техническэ бэлэдхэлтэй кадрнууд хэрэгтэй байһан аад, тус техникэ хадаа имагтал полевой хүдэлмэриин үедэ колхозуудай томилһон сезонно хүдэлмэрилэгшэдтэ даалгагдажа үгтэнэ. МТС-үүдэй олонхи хүтэлбэрилхы кадрнууд хэрэгтэй зэргын инженерно-техническэ ба агрономическа бэлэдхэлгүй байна, хүдөө ажахын механизированнэ томо үйлэдбэриие шадабаритай һайнаар хүтэлбэрилхэ ябадал хангана гүй.

Хүдөө ажахын хэдэн һалбаринуудай ехээр гээгдэһэнэй тон шухала шалтагаан хадаа партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай зүгһөө колхозуудые, МТС-үүдые ба совхозуудые хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилгэ, тон түрүүн хүдөө ажахыда кадрнуудые шэлэн олохо ба хубаарилан табиха, хүдөөдэ партийно-политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгые хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилгэ болоно.

Мүнөө сагай техникээр зэбсэглэгдэһэн хүдөө ажахын томо социалистическэ үйлэдбэриие үдэр бүри шадабаритай һайнаар хүтэлбэрилөөд лэ байгаа һаа, амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ болохо юм. Колхозуудые томодхоһоной һүүлээр тэдэ олон һалбаритай, орёо ехэ ажахынууд болоо. Мүнөө сагай техникые, советскэ агрономическа наукын туйлалтануудые, хүдөө ажахын түрүүшүүлэй ба новаторнуудай тон баян дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэхын тула хэрэгтэй шухала бүхы условинууд мүнөө байгуулагданхай.

Эдэ бүгэдэ хадаа колхоз, совхоз, МТС, район бүхэниие, хүдөө ажахын һалбари бүхэниие, хүдөө ажахын үйлэдбэриие бүхыдэнь шадамараар хүтэлбэрилхэ эрилтэ хэнэ. Тиимэһээ колхозуудые, МТС-үүдые, совхозуудые ба районуудые мэргэжэлтэй һайн хүтэлбэрилхы хүтэлбэрилэгшэдэй, агрономуудай, инженернүүд-механизаторнуудай, зоотехнигүүдэй, экономистнуудай ба хүдөө ажахын бусад мэргэжэлтэдэй толгойлжо байхань тон шухала болоод байна. Энэ тон шухала условигүйгөөр хүдөө ажахын томо социалистическэ үйлэдбэри улам урагшаа дабшажа шадахагүй гээшэ.

Гэхэ зуура, хүдөө ажахын органуудай системэдэ байһан дээдэ ба дунда һургуулитай 350 мянган мэргэжэлтэдһээ 18,5 мянганиинь колхозуудта, 50 мянган мэргэжэлтэд МТС-үүдтэ хүдэлмэрилнэ. 94 мянган колхозуудай түрүүлэгшэнэрһээ ойроодоо 2,4 мянганиинь дээдэ һургуулитай ба 14, 2 мянган хүн тусхай дунда һургуулитай байна. МТС-эй директорнүүдэй, МТС-үүдэй главна инженернүүдэй ба главна агрономуудай диилэнхи олонхинь дээдэ һургуулигүй. Агрономууд, инженернүүд, зоотехнигүүд, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд болон бусад мэргэжэлтэд гол түлэб элдэб эмхи зургаануудта һуужа байна, харин тиихэдэ МТС-үүд, колхозууд болон совхозуудта хүдөө ажахын мэргэжэлтэй кадрнууд ехээр дутажа байна.

Колхозуудые, МТС-үүдые ба совхозуудые модон материалаар, хирпиисээр, извёсткоор болон хушалтаар хангаха хэрэгтэнь хүдөө ажахыда хэдэн министерствонүүд, илангаяа СССР-эй Ой модоной ба саарһанай промышленностиин министерство, СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерство, Центрсоюз, нютагай ба кооперативна промышленность тон хангалтагүйгөөр туһална, энэнь колхозууд болон совхозуудта малажалай ба бусад үйлэдбэриин байрануудай барилгые, тэрэшэлэн МТС-үүдтэхи барилгые хойшо татана гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тэрэшэлэн тоолоно.

Эсэстэ колхозуудһаа өөһэдһөөнь, колхозуудай түрүүлэгшэнэрһээ болон правлениһээ, колхозникуудһаа дулдыдадаг шалтагаанууд тухай хэлэхэ хэрэгтэй. Олон артельнүүдтэ ажалай журам үшөөл муу байна, колхозно үйлэдбэридэ бүхы колхозникууд бултадаа хүсэд дүүрэнээр хабаадана гүй. Колхозникуудай ажал зарим нютагуудта һайнаар эмхидхэгдээгүй байна. Ниитын зөөри баялигта үнэн сэхэ бэшээр, муугаар хандадаг баримтанууд үшөөл үсөөн бэшэ бии гээшэ.

Хүдөө ажахын хэдэн шухала һалбаринуудтахи байдалай хангалтагүй байһаниие мэдэрээд, Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум болбол бүхы социалистическэ хүдөө ажахын хүсэтэ дэбжэлтэ хангахын тула гээгдэжэ ябаһан хүдөө ажахын һалбаринуудые, колхозуудые, совхозуудые ба районуудые түрүүшүүлэй зэргэдэ хүрэтэр дэбжээхэ ябадалда зорюулагдаһан хэдэн ехэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэнь шухала ба хойшолуулагдашагүй болоод байна гэжэ тоолоно. Зорилго юуб гэхэдэ, ойрын 2—3 жэл соо манай ороной хүн зониие улам ехэ хэрэгтэй боложо байгаа хүдөө ажахын продуктнуудаар хүсэдөөр хангаха, түүхэй эдээр хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиие хангаха ябадал болоно.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

СССР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

1953 оной сентябриин 7-до нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ элидхэлээр абтаһан КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол

(Үргэлжэлэл)

II.

Малажалые саашадань хүгжөөхэ тухай
Малажалай продуктнуудые колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай ажахынуудай уялгата ёһоор тушааха нормо доошонь болгохо тухай

Дайнай жэлнүүдтэ малажалда тохёолдоһон ехэ гээлтэ хоролтые колхозууд ба совхозууднай богонихон болзор соо усадхан зайсуулаад малай тоогой нилээд урган нэмэхэ ябадал туйлаа. 1945 оной июльһээ 1953 оной июль хүрэтэрхи үе соо СССР-тэхи эбэртэ томо малай тоо 11,3 миллион толгойгоор, хонид ба ямаадай—53,9 миллион толгойгоор, гахайн —25,1 миллион толгойгоор, адуу моридой—6,2 миллион толгойгоор нэмэһэн байха юм.

Малажал хүгжөөхэ хэрэгтэ туйлагдаһан амжалтанууд малажалай продуктнуудые гүрэндэ бэлэдхэлгын хэмжээе ехэ болгохо арга олгоо гэбэл, мяха бэлэдхэлгэ 1952 ондо 3 миллион тонно боложо, 1940 оной бэлэдхэлые нэгэ хахад дахин үлүүлһэн, һү бэлэдхэлгэ—10 миллион тонно гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо 1,6 дахин шахуу ехэ, нооһо бэлэдхэлгэ—182 мянган тонно гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо 1,5 дахин ехэ болоһон байгаа.

Олохон совхозууд ба колхозууд малай ашаг шэмэ үгэлгые ехэ болгохо ябадал туйлаа. Костромской областиин «Караваево», Омско областиин «Омский», Московско областиин «Горки—II», «Лесные Поляны» ба «Холмогорка» гэжэ, тэрэшэлэн бусад хэдэ хэдэн совхозууд һүүлэй жэлнүүдтэ үнеэн бүриһөө дунда жэшээгээр жэл соо 5500 үлүүтэй килограмм һү һааһан байха юм. 1952 ондо 200 гаран совхозууд үнеэн бүриһөө дунда жэшээгээр 4 мянга үлүүтэй килограмм һү һаагаа. Костромской областиин Костромской районой «12-дохи Октябрь», Московско областиин Луховицка районой Сталинай нэрэмжэтэ ба Раменска районой Молотовой нэрэмжэтэ, Архангельска областиин Холмогорско районой «Новая Жизнь» болон бусад олон колхозууд 1951—1952 онуудта дунда жэшээгээр үнеэн бүриһөө 4 мянгаһаа 5 мянга хүрэтэр ба бүришье олон килограмм һү һааһан байна.

Ставропольско хизаарай «Советское Руно» ба «Большевик», Алтайн хизаарай «Рубцовский», Грозненско областиин «Червленые Буруны» гэдэг түрүү совхозууд, тэрэшэлэн Ставропольско хизаарай Степной районой «Страна Советов», Ипатовска районой «2-я пятилетка» гэжэ колхозууд, Ростовско, Грозненско областьнуудай ба Алтайн хизаарай хэдэ хэдэн колхозууд нарин нооһо ехээр хайшалжа, хонин бүриһөө 6,5—7 килограмм абана.

Черниговскэ областиин Черниговскэ районой «Всесвятний Жовтень», «Новый Шлях» колхозууд, тэрэшэлэн Полтавска ба Московско областьнуудай хэдэн колхозууд хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ амидын шэгнүүрээр 2—4 тонно гахайн мяха абаһан байна.

Гэхэтэй хамта, ниитын малажалай тоо толгойн талаар туйлагдаһан ургалта ба ашаг шэмэ үгэлгынь хэмжээн тон дутамаг байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тэмдэглэнэ. Орон доторхи үнеэдэй тоо дайнай урда тээхи хэмжээнһээ 3,5 миллион толгойгоор дутуу, тиихэдэ 1928 онтой сасуулбал, 8,9 миллион толгойгоор үсөөн болоһон байна. Гансахан 1952 ондо орон доторнай бүхы дээрээ эбэртэ томо малай ниитэ тоогой 2,2 миллион толгойгоор, тиихэдэ үнеэдэй тоогой 550 мянган толгойгоор хорохо ябадал тохёолдуулагдаа. Гэхэтэй хамта, революциин урда тээхи үетэй жэшэбэл орон доторхи адуу моридой тоогой 60 процентээр, дайнай урда тээхи, 1940 онойхиһоо 27 процентээр, хороһон ушарые хараада абаха хэрэгтэй. Ажахыгаа зүбөөр эрхилээд байбал, моридой тоо толгойн хороолгонь ашаг шэмэтэ малай тоое нилээд олошоруулха арга олгохо байна. Гэбэшье, тиимэ юумэ болоогүй. Малай тоо толгойе олошоруулха гүрэнэй түсэбүүд жэлһээ жэлдэ дүүргэгдэдэгтүй байна. Малнуудые муугаар харууһалһанһаа шалтагаалан, малажалай ашаг шэмэ үгэлгэнь тон бага зандаа байһаар. Гэхэтэй хамта, һүүлэй үедэ колхозуудта һү һаалгын хороһон, нооһо хайшалалгын ба малажалай шанарай бусад хэдэн талын доошоо ороһон ушар үзэгдөө. Малнуудай үхэһэн ушарһаа, колхозууд жэл бүри ехэ гээлтэ хоролтодо ородог ба эхэ малнуудай һубайрһанһаа шалтагаалан нилээд олон түл дутуу абтадаг байна. Колхозуудай, нютагуудтахи советскэ ба хүдөө ажахын органуудай олохон хүтэлбэрилэгшэд ниитын мал олошоруулан үсхэбэрилхэ хүдэлмэри фермэнүүд дээрэ эмхидхэхын орондо, колхознигуудһаа мал олоор худалдан абажа үргэлжэлдэг байха юм.

Малажал хүгжөөхэ талаар илангаяа ехэ дутуунууд Казахска ССР-эй, Киргизскэ ССР-эй, Калининска, Калужска, Костромской, Новгородско, Вологодско, Смоленскэ, Кировскэ, Новосибирскэ ба Воронежско областьнуудай колхозууд болон совхозуудта һүүлэй жэлнүүдтэ тохёолдуулагдаа.

Малажалнай дайнай урда жэлнүүдтэшье дутамагаар хүгжөөгдөөд, мяха ба һүнэй продуктнууд тушаа хүн зоной эрилтэнүүдые, шухала зүйлэй түүхэй эдүүд тушаа—хүнгэн промышленностиин эрилтэнүүдые хүсэд хангажа шадаагүй байна. Арадай ажахын шэнэ, бүри ехэ дэбжэлтэ туйлажа, малажалай продуктнууд тушаа хүн зоной эрилтын хэмжээлэшэгүй ехээр ургаад байхадань, мүнөө малажалай удаан саг соо гээгдэлгэ хадаа ажалшадай материальна ажана байдалай саашадаа дэбжэлгын, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин хүгжэлгын замда ехэ һаад тойбо болоод байна.

Малажалай хангалтагүйгөөр хүгжөөгдэжэ байһан ушар түбхын түрүүн тэжээл үйлэдбэрилгын ба бэлэдхэлгын гээгдэһэн ябадалаар тайлбарилагдана. Олохон колхозуудта ногоо тарилгын хэрэг муугаар хүгжөөгдэнэ, хээрын сабшалангуудай ба тарилмал ногоонуудай ургасань тон бага, тэжээлэй корнеплодуудые, тэжээлэй бахчева культурануудые, тэрэшэлэн силос болгогдохо кукуруза ба наран сэсэг үйлэдбэрилгэ задагайранхай байна. Малай тэжээл болохо хартаабха тон бага хэмжээтэйгээр үйлэдбэрилэгдэнэ. Тэжээлэй культурануудай ургасын бага байһанһаа, тэрэшэлэн үбһэ хуряалгын, илангаяа үбһэ һурилэлгын, солоомо суглуулга ба сомолгын муугаар механизировалэгдэһэн дээрэһээ боложо, бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ түсэб жэлһээ жэлдэ дүүргэгдэнэгүй. Малажалдахи хүндэ хүдэлмэриин, түрүүшын ээлжээндэ уһаар хангалга ба тэжээл буйлуулгын үшөөл дутамагаар механизировалэгдэһэн ушар фермэнүүдтэхи ажалай бүтээсын ургалтада ехэ һаад хэнэ. Малажалай фермэнүүдтэ бүтээсэ багатай гар ажал урда мэтэ ехээр хэрэглэгдэдэг байһаар.

Талын гандадаг районуудта малнуудые уһалалгын хэрэг хангалтагүй байна, энэнь малай тоое олошоруулгада, ашаг шэмыень дээшэлүүлгэдэ һаад болоно.

Олохон колхозуудта малай байра бариха түсэбүүд дүүргэгдэнэгүй, тэрээнһээ боложо малнууд үбэлэй сагта уйтан, хүсэд тааруулагдаагүй муу байранууд соо обоорон хагшаадаг байха юм.

Хүдөө ажахын энэ шухала һалбариие хүгжөөхэ хэрэгтэ колхозуудай ба колхознигуудай материальна урмашалые дутамагаар хангалга—малажалай гээгдэһэн ехэ шалтагаануудай нэгэн болоно. Олохон колхозууд мүнөө хүрэтэр малажалайнгаа продукциин нилээд ехэ хубиие уялгата тушаалгын тоодо оруулжа гүрэндөө тушаадаг байгаа, тиихэдэ мяха, һүн, тоһон, үндэгэн тушаа бэлэдхэлэй сэнгүүд ниитын малажал хүгжөөлгэдэ колхозуудай ба колхознигуудай урмашал хангадаггүй байба.

СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерство, СССР-эй Совхозуудай министерство, нютагуудай советскэ ба хүдөө ажахын олохон органууд малажал хүгжөөлгэдэхи дутуу дунданuудые хэдэн жэлэй турша соо хэрэгсээнгүй орхиһон, тэжээл үйлэдбэрилгые бодото дээрэнь ехэ болгохын, малнуудаа байраар хангахын, фермэнүүдтэ тэжээл бэлэдхэлгэ ба хүндэ хүдэлмэри үргэнөөр механизацилхын, мал үсхэбэрилгэ һайжаруулхын ба залуу малай бүтэн бүрин түлжэлгэ хангахын тула зохихо хэмжээ абаагүй байгаа. Наукын туйлалтанууд ба түрүү малшадай дүй дуршэл үйлэдбэридэ дутамагаар нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлэгдэдэг, эрхим колхозуудай ба совхозуудайл шадабари болоод үлэдэг байба.

Колхознигуудай өөһэдынь мэдэлэй малажалай хэрэг хангалтагүй байна. Нютагуудтахи олохон партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд энэ хэрэг тушаа анхаралаа эли бодо һулaруулаа, хүдөө ажахын артелиин Уставаар хараалагдаһан нормонуудай хэмжээн соо колхозно үрхэтэ бүхэнэй малтай бололгодо анхарал багаар табина, малаа тэжээлээр ба бэлшээрээр хангалгадань колхознигуудта туһалнагүй.

Малажалые, түрүүшын ээлжээндэ ниитын малажалые түргэнөөр хүгжөөлгэ хадаа орондомнай имагта шухала удхашанартай, хүдөө ажахын талаар мүнөө партиин ба гүрэнэй бэелүүлхэ хойшолуулашагүй шухала зорилго мүн гэжэ Пленум тоолоно.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоохонь:

1. Малажал хүгжөөлгэдэхи тэсэшэгүй гээгдэлгые усадхаха, тэжээлэй бата бэхи база байгуулха, малнууд ба шубуудаа байрануудаар хангаха, малажалай ашаг шэмэ үгэлгые эрид шууд дээшэлүүлгэ, малай тоо толгойн бүри эршэмтэй түргэнөөр ургалга, үүлтэрэйнь һайжаралга туйлаха, ойрын 2—3 жэл соо малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ эрид шууд ехэ болгохо ябадалые СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын, СССР-эй Совхозуудай министерствын, партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай тон шухала зорилго гэжэ тоолохо.

2. 1954 ондо бүхы хүдөө ажахыдахи малай тоое: үнеэдэй—29,2 миллион толгойдо, бүхы эбэртэ бодо малай—65,9 миллион толгойдо, хонид ба ямаадай—144,4 миллион толгойдо, гахайнуудай—34,5 миллион толгой хүргэлгые шухалада тоолохо.

Һүнэй валовой продукциие ехэ болгохо ба өөрын һүрэгые олошоруулжа үхэр малайнгаа тоогой ургалта хангаха зорилгоор, колхозуудтахи үнеэдэй тоогой удельнэ хэмжээн ойрын жэлнүүдтэ город шадарай районуудай колхозуудта—60 хүрэтэр процентһээ доошо бэшээр, бусад районуудай колхозуудта—50 хүрэтэр процентһээ доошо бэшээр, мүн Казахстанай, Дунда Азиин, Закавказьеын, Хойто Кавказай, Астраханска, Чкаловска, Читинскэ областьнуудай, Бурят-Монголой АССР-эй ба Тувинска автономно областиин талын, талалиг ба үндэр хадатай районуудай колхозуудта—40 хүрэтэр процентһээ доошо бэшээр нэмэн олошорхынь тулада, колхозуудтахи үнеэдэй тоогой эршэмтэй түргэнөөр олошоролгые хойшолуулашагүй шухала зорилгодо тоолохо. Үнеэдэй тоое олошоруулха түсэбэй дүүргэгдээд лэ байхадань, эбэртэ бодо малай тооe олошоруулха түсэб дүүргэгдэһэндэ тоологдохо гэжэ тогтоохо.

Шубуун ажалые саашадань хүгжөөхэ зорилгоор, зононуудай онсо илгаае хараадаа абажа, орооһото культурануудай тарилгын 100 гектар бүхэндэ 100—200 толгойһоо үсөөн бэшэ, үндэгэлдэг тахяануудтай шубуун ажалай фермэнүүд 1954—1955 онууд дотор колхозуудта бии байхыень шухалада тоолохо. Талын районуудай колхозуудта индейкэнүүдэй тооe бүхы хэмжээгээр олошоруулха, тиихэдэ нугын бэлшээритэй ба сөөрэмүүдтэй колхозуудта тахяануудһаа гадна, мүн галууд ба нугаһадые үсхэхэ. Колхозуудай уһа сөөрэмүүдтэ загаһанай ажахы бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ.

Малай тооe олошоруулха ба ашаг шэмэ үгэлгыень дээшэлүүлхэ даабаринуудые областьнууд, хизаарнууд ба республикануудта тодорхойлон тогтоолго түсэбүүд дотороо хангахыень СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, тиихэдэ районууд ба колхозууд тушаа — республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, крайисполкомуудые, облисполкомуудые ба райисполкомуудые уялгалха. Даабаринуудые тодорхойлон тогтооходоо тус тус районуудай, колхозуудай ба совхозуудай экономическа болон байгаалиин условиие, зарим түрэлэй мал үсхэхэдэ зохистой ба зарим түрэлэй мал үсхэхэдэ зохидгүй байдагыень бүхы талаарнь хараадаа абаха шухала.

3. Гүрэндөө малажалай продуктнуудые уялгата ёһоор тушаалгые газарай гектараар тодорхойлхо тухайда парти ба правительствын тогтооһон принципые нарин шангаар бэелүүлхэ. Малажал хүгжөөлгөөр түрүү болоһон колхозуудта дээгүүр даабаринуудые үгэдэг харша практика тохёолдуулжа болохогүй. Нэгэ районой оршон соо тушаалгын гектараар тодорхойлогдоһон нэгэ нормо байха ёһотой гэжэ тогтоохо.

4. Малажал хүгжөөхэ даабаринуудые жэл бүри январиин 1-нэй байдалаар түсэблэдэг ба дүүргэлтыень бүридхэдэг гуримые буруууда тоолон болюулха. Тиимэ гуримай ёһоор, колхозууд хадаа түсэбэй дүүргэлтэ тухай тоосохын тулада, гүрэндэ тушааха, худалдаха ба мяхаарнь хэрэглэхэ гэһэн, ашаг шэмэ багатай ба голожо илгаһан олон мал январиин 1 хүрэтэр байлгаха ба тэжээхэ баатай болодог байгаа. Малажал хүгжөөхэ даабаринуудые түсэблэлгэ ба дүүргэлтын бүридхэл жэл бүхэнэй октябриин 1-эй байдалаар, тэжээл бэлэдхэлгын, үбэлжөөнэй байрануудай заһабарилагдажа ба бэлэдхэгдэжэ дүүргэгдэхэдэ, малнуудай бүрьһэ шадалай һайн болоод, мяха тушааха түсэбөө тарган малаар дүүргэхэ арга боломжын бии болоод байхада, хэгдэхэ гэжэ тогтоохо.

5. Малажалай продуктнуудые бэлэдхэхэ ба худалдан абаха үнэ сэнгүүдые ехэ болгохо тухай, ниитын малажал хүгжөөлгэдэ колхозуудай ба колхознигуудай материальна урмашалые дээшэлүүлгэдэ зорюулан, 1953 оной хоёрдохи хахад соо гүрэндэ мяха, һү ба үндэгэ худалдан абалгын түсэб ба услови тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй ЦК-гэй гаргаһан тогтоолнуудые, тэрэшэлэн колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай ажахынуудһаа малажалай продуктнуудые гүрэндэ уялгата ёһоор тушаалгын нормые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба КПСС-эй ЦК-гэй бага болгон хорооһые колхознигуудта, хүдэлмэришэдтэ ба албахаагшадта үргэнөөр тайлбарилан ойлгуулхыень КПСС-эй ЦК-гэй Пленум партийна ба советскэ органуудые уялгална.

Малажалай продуктнуудые 1953 ондо уялгата ёһоор тушааха ба гүрэндэ худалдан абахаар тогтоогдоһон түсэбүүдые заабол дүүргэхэ хэмжээ абахыень СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, нютагуудтахи партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудые уялгалха.

6. Малнуудые ба малажалай продукцинуудые худалдажа оруулагдаһан мүнгэн зөөриин 25 тухай процентые, колхознигуудай хамтын сүтлаанай үзэмжөөр, колхознигуудта аванс болгон үгэхыень колхозуудта һанамжалан дурадхаха. Колхознигуудта тиигэжэ мүнгэн аванс үгэхэдөө, үнгэрэгшэ квартал соо ниитын ажахыда хүдэлмэрилжэ олоһон бүхы үдэрнүүдтэнь 15 процент хүрэтэр хэмжээтэйгээр, тэрээнһээ гадна малажал дээрэ ба тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүдэлмэрилжэ олоһон ажалта үдэрнүүдтэнь 10 процентын хэмжээтэйгээр квартал бүхэндэ үгэхэ, тиигэхэ зуураа, малажал дээрэ ба тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүдэлмэрилжэ олоһон ажалта үдэрнүүдтээ, колхознигой авансаар абаһан мүнгэниинь бүхы мүнгэн доходуудые эсэслэн хубааха үедэ доошоо болохогүй гэжэ тодорхойлон мэдэхэ шухала.

Залуу мал түлжүүлхэ, бодо мал тэжээхэ ба малажалай ашаг шэмэ үгэлгэ дээшэлүүлхэ даабаринуудые үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө нэмэлтэ түлөөһэ үгэлгын мүнөө байгаа системые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ, тиихэдээ нэмэлтэ түлөөһэ хаһа саг соонь үгэлгэ хангаха.

7. Ниитын малажал бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэтээ хамта, нютагуудтахи партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд хадаа колхознигуудай өөһэдынь мэдэлэй мал тушаа интересүүдые хаһадаг харша практикые эсэслэн усадхаха ёһотой, тиихэдээ колхозно үрхэтын мэдэлдэ ашаг шэмэтэ малай бии байлга таряашадай материальна ажана байдалые улам һайжаруулха ба орон дотор малажалай продукт бэлэдхэлгын хэмжээе ехэ болгохо, тиимэ ушарһаа колхознигуудташье, мүн гүрэндэшье ашаттай туһатай шухала услови мүн байһыень хараадаа абаха зэргэтэй. Колхознигуудай өөрынгөө мэдэлдэ малтай бололгые хүнгэдхэхын тула, 1953 оной июниин 15-най бүридхэлэй мэдээнүүдээр өөрынгөө мэдэлдэ малгүй байһан колхознигуудай ажахынуудые 1953 оной хоёрдохи хахад соо мяха тушаалгаһаа сүлөөлхэ ба 1954 ондо мяха тушаалгада хабаадуулхагүй.

Малажалай продуктнуудые уялгата ёһоор гүрэндэ тушаалгаар колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай ажахынуудай үнгэрэгшэ жэлнүүдэй бүхы үриень 1953 оной январиин 1-һээ хойшо нэхэхээ болихо. Өөрынгөө мэдэлэй малые бүтэн бүрин байлгалгадань туһалхын тулада, тэрэшэлэн малгүй хүнүүдэй малтай бололгые хүнгэдхэхын тулада гүрэн иимэ хэмжээ абаһан байна гэжэ колхознигуудта, хүдэлмэришэдтэ ба албахаагшадта ойлгуулха.

8. Партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд колхоз ба совхоз бүхэндэ тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын түлөө ёһотой һайнаар оролсоогүй һаань, малажалай хэрэгые урагшань дабшуулхын аргагүй. Олохон районууд ба колхозуудта тэжээлэй база байгуулгын хэрэг тон тэсэшэгүйгөөр задагайруулагдаһанхай байна.

Тэжээлэй базын задагайран муудаһые ойрын сагта усадхаха ба ниитын мал һүрэгөө һайн үбһөөр, бусад бүдүүн тэжээлээр, корнеклубнеплодуудаар, силосээр, ногоон тэжээлээр, тэжээлэй орооһоор ба ондоошье концентрадуудаар бүрин хангахыень СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, нютагуудтахи советскэ ба хүдөө ажахын органуудые, МТС-үүдэй болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха.

Тарилгануудай талмайе үргэдхэхэ, олон жэлэй ба нэгэ жэлэй ногоонуудай, силос болгогдохо кукурузын ба наран сэсэгэй, тэжээлэй корнеплодуудай, тэжээлэй бахчева культурануудай ургасые эрид дээшэлүүлхэ ябадал туйлаха. Энэнэй тулада тэжээлэй культурануудые ургуулдаг агротехникэ һайжаруулхын тула эрид шууд хэмжээнүүдые абаха шухала. Силос болохо кукурузын тарилга хара хүрьһэтэй ба хара хүрьһэгүй полосануудай центральна областьнууд худар, Белоруссиин ба Прибалтийска республиканудай районуудта, Уралай, Сибириин, Дальна Востогой урда районуудта, Казахстанай хойто районуудта дэлгэрүүлхын тула хэмжээ абаха. Колхоз, совхоз бүхэнэй үнеэн бүридөө 5—6 тонноһоо бага бэшэ силос дарахыень шухалада тоолохо. Колхоз, совхоз бүхэндэ тэжээл силослэлгын тогтоогдомол түсэбые хүсэд хангаха хэмжээтэйгээр силосэй байра бариха. Тэжээлэй талаараа хартаабхын эрхим шанартай байдаг хадань тэжээл болгохо зорилгоор түрүүшын ээлжээндэ хара хүрьһэгүй нютагуудай, Уралай, Центральна хара хүрьһэтэ областьнуудай ба Баруун Сибириин районуудта хартаабха тарилгые нилээд үргэдхэхэ. Колхозууд ба совхозуудта загонно системэ хэрэглэн бэлшээринүүдые ашаглажа, малнуудые зундаа лагерьна ёһоор байралуулжа тэжээлгэ үргэн хэмжээтэйгээр дэлгэрүүлхэ.

Малнуудта ветеринарна харууһа хангалга һайжаруулха хэмжээ абаха. Туужа харюулдаг бэлшээринүүдые ашаглаха ябадал шэнжэлжэ үзэхэ ба тэдэниие тон зүбөөр, ашагтайгаар хэрэглэхэ тухай дурадхал 1954 оной январиин 1 хүрэтэр СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ оруулхыень СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерстводэ даалгаха.

Хонишод ба малшадта материально-ажаһуудалай шухала услови байгуулхыень, тэдэниие зохихо хубсаһа ба гуталаар хангахыень колхозуудта һанамжалан дурадхаха.

9. Колхознигуудай ба тракторна бригаданuудай хүдэлмэрилэгшэдэй үбһэ хуряаха ба солоомо бэлэдхэхэдээ олоһон ажалта үдэрнүүдтэнь —бэлэдхэгдэһэн, оршологдоһон ба колхозой правлениин тушаажа абаһан үбһэ ба солоомын ниитэ хэмжээнэй 10 процент хүрэтэр, тиихэдэ хээрын сабшалангуудые хоёрдохёо сабшаһанай түлөө—20 процентые үбһэ хуряалгын ба солоомо суглуулгын үедэ үгэхэ; үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэһэн колхозуудай түсэбһөө гадуур бэлэдхэһэн үбһэнэй 30 процентые ажалта үдэрнүүдтэ үгэхэ. Тэрээнһээ гадна, жэлэй эхинһээ хойшо бүхы колхознигуудай олоһон ажалта үдэрнүүдтэнь —бэлэдхэгдэһэн үбһэнэй ниитэ хэмжээнэй 5 процент хүрэтэр, бэлэдхэгдэһэн ба һурилэгдэһэн солоомынь 10 процент хүрэтэр аванс үгэхэ. Малаа адуулхынь тула колхознигуудта бэлшээри үгэхыень, бэлэдхэһэн тэжээлээ зөөхын тула транспортаар туһалхыень колхозуудта һанамжалан дурадхаха.

10. Колхозно малажал хүгжөөхэ хэрэгтэ олохон МТС-үүдэй хамаагүйгөөр хандадаг ябадалда эсэс табиха. Колхозуудтахи хүдэлмэри механизацилгын хэмжээе 1954 ондо үбһэ сабшалга, тармалга ба бухаллалгаар 65 процент болгохо; үбһэ һурилэлгөөр —50 процент болгохо, тиихэдэ 1955 ондо —сабшалга, тармалга ба һурилэлгөөр —80 процент, үбһэ һурилэлгөөр —65 процент, силос даралгаар — 65 процент ба 75 процент, силосно культурануудые ба тэжээлэй корнеплодуудые тарилгаар —75 ба 95 процент болгохо. комбайнай хуряаһан талмайн солоомо суглуулга ба сомолгоор — 1954 ондо 50 процент болгохо ба 1955 ондо —70 процент болгохо.

Элдэб системын косилканууд, тармуурнууд, волокушнууд ба үбһэ һуриддэг, бухал табидаг машинанууд, силосэй ногоо хуряадаг комбайнуудые, кукуруза хуряадаг машинануудые, экскаваторнуудые, канава малтадаг ба хүрьһэ урбуулдаг машинануудые, бульдозернуудые, грейдернүүдые, бургааһа тайрадаг ба намаг хахалдаг машинануудые, скрепернүүдые, уһа дээшэнь гаргалга оньһожоруулха насосуудые, уһа шахадаг модон ба түмэр багуудые, шэрэм, асбоцементнэ, түмэр-бетонно ба газова трубануудые, автопоилкануудые, дээгүүр татаһан харгынуудые, элдэб системын электродвигательнүүдые үйлэдбэрилгэ ба хүдөө ажахыда үгэлгэеэ үргэдхэхэ.

Тэжээл бэлэдхэхэ, сабшалан ба бэлшээри хатааха, үндэһөөрнь һайжаруулха, бэлшээринүүдые уһаар элбэг болгохо комплексно механизацида шухала, тэрэшэлэн малажалай фермэнүүдтэхи хүндэ хүдэлмэри механизацилхада шухала шэнэ машинанууд ба зэмсэгүүдые зохёон гаргаха хүдэлмэреэ шангадхахыень Машина бүтээлгын министерствые уялгалха.

11. 1954 он соо колхозуудта малажалай байра барилга иимэ хэмжээтэйгээр хангаха гэбэл: 4,2 миллион толгой малай байха хашаанууд ба тугалай байрануудые, 16,3 миллион толгой хонидой байха байрануудые, 2,5 миллион толгой гахайн байха байрануудые, 27 миллион толгой шубуудай байха байрануудые, 30 миллион толгой дальбараануудай байха байрануудые бариха.

СССР-эй Госплан хадаа шухала тоотой шифер, модо ба барилгын бусад материалнуудые колхозуудта худалдахаар хараалха ёһотой.

Колхозуудта худалдаха хирпиисэ, черепицэ, извёсткые нютагай ба кооперативна промышленностиин предприятинуудта бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болохо. Ажахын талаар шухала байгаа һаань хирпиисэ, черепицэ, извёстко өөһэдынгөө хүсөөр ба зөөреэр үйлэдбэрилхые колхозуудта һанамжалан дурадхаха.

Колхозуудай ба совхозуудай хэрэглэлдэ зорюулан нютагтаа модо бэлэдхэхэ хэрэгые һайжаруулха асуудал шэнжэн үзөөд, энээн тушаа гурбан һарын болзор соо СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ дурадхал оруулхыень СССР-эй Госпланда, СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерстводэ, СССР-эй Совхозуудай министерстводэ даалгаха.

12. Совхозуудта малажал нилээд ехээр хүгжөөхэ, ашаг шэмэ үгэлгыень дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үные химдаруулха ба мяха, һү, нооһо, арһа ба бусад продуктнуудые гүрэндэ тушаалгаяа ехэ болгохо зорилгоор, һайн үбһэ, шэмэтэ тэжээл хүсэд хүрэхэ хэмжээтэйгээр ба өөрын концентрированно тэжээл нилээд ехээр үйлэдбэрилхэ ябадал хангаха шухала. Барилгын хэрэг эрид шууд һайжаруулха ба бүхы малаа болбосон һайн байрануудаар хангаха. Ойрын 2—3 жэл соо совхозно үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые комплексноор механизацилха. Совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадта зорюулан шухала тоотой байрын гэрнүүдые, һургуулинууд ба культурно-ажаһуудалай ондоо байрануудые 1954—55 онуудта бариха. Шухала зөөри, материалнууд ба түхеэрэлгэ үгэлгые СССР-эй Госплан жэлэй түсэбүүд дотор хараалха ёһотой.

13. Малажал хүгжөөлгые хүтэлбэрилхэ хэрэг эрид шууд шангадхаха шухала байһанда нютагуудтахи партийна органуудай анхаралые КПСС-эй ЦК-гэй Пленум хандуулна. Ниитын малажал хадаа үдэр бүриин анхарал ба оролдолго, мэргэжэл түгэс хүтэлбэрилгэ эридэг, хүдөө ажахын эгээн орёо

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

СССР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

1953 оной сентябриин 7-до нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ элидхэлээр абтаһан КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол

(Үргэлжэлэлынь)

...фари мүн. Малажалай, илангаяа гээгдэнги колхозууд ба совхозуудтахи малажалай хэрэгтэ хамаархангүй байдаг ябадалда партийна органууд ...гэс табиха ёһотой. Малажал эрхилхэ техникэ ба ...ниэ томо ажахын экономикые түргэнөөр шудалжа, хүдөө ажахын энэ шухала һалбарида хэрэгтэй ...ргэжэл түгэс хүтэлбэрилэгшэдэй олон тоото ...адрнуудые бии болгохын тула хүсэлэлгэ гаргаха ...эргэтэй. Малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй зэргэдэ ...дэн мянган шэнэ коммунистнууд ба комсомолецуудые нэмээхээр бодомжолон, партийна болон комсомольско организацинуудай хүсые зүбөөр хуваарилан табиха шухала.

Хэрбээ нютагуудтахи бүхы партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ба эмхидхэлшэд, коммунистнууд, комсомолецууд, бүхы колхознигууд ба МТС-үүдэй болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө малажал саашадаа хүгжөөлгын хэрэгтэ эрид шууд ба оролдосотойгоор оролсоод байгаа һаань, энэнэй тулада хүсэ ба зөөри гамнангүйгөөр табяад байгаа һаань, хүн зондо хэрэгтэй мяха, һү, тоһо, үндэгэ, мүн малажалай ондоошье продуктнуудые, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьда хэрэгтэй тон шухала зүйлэй түүхэй эдүүдые манай орон ойрын 2—3 жэл соо элбэг ехээр абадаг болохо байна.

III.

Колхозууд ба совхозуудта хартаабха болон овощьнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болохо тухай, тэдэнние бэлэдхэлгэ тухай

Манай орон хартаабха ба овощьнуудые үйлэдбэрилхын тула ехэ арга боломжонуудтай. Эдэ арга боломжонуудые хэрэглэн, түрүү колхозууд ба совхозууд хартаабха, капуста, помидор, үгэрсэ болон овощьной бусад культурануудай ехэ ургаса абана. Ивановска областиин Шуйска районой Сталинай нэрэмжэтэ колхоз гектарһаа дунда зэргээр 300 центнер овощьнуудые, тиихэдэ 450 центнер капуста хуряана. Энэ колхозой түрүү бригадануудта гектарһаа 500 центнер капуста ба морковь, 320 центнер үгэрсэ хуряагдаа. Киевскэ областиин Черноһльска районой Сталинай нэрэмжэтэ колхоз гектарһаа хартаабхын 607 центнер ургаса хуряаһан байна. Московско областиин Горькиин нэрэмжэтэ колхоздо зарим участогууд дээрэһээ гектарай ...0—1000 центнер капустын ба 400—600 центнер морковиин ургаса абтана.

Тэбэшье, хартаабха ба овощьнуудые үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ талаар бии байгаа арга боломжонууд хангалтагүйгөөр ашаглагдана, тиихэдэ эдэ культурануудһаа ехэ ургаса абаха талаар бии болоһон түрүү дүй дүршэл үйлэдбэридэ мууса нэбтэрүүлэгдэнэ.

Олон колхозууд болон совхозуудта хартаабха тарилга ехээр удааруулагдажа, үтэгжүүлэгдээгүй газарта таригдана, тарилгын нормые багадхаха ябадал гарана. Хартаабха ба овощьнуудай тарилгын рядууд хоорондын элдүүрилгэ хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй. Хожомдоһон ба шанар муутай хуряалгын эсэстэ гээлтэ ехээр болоно. Нютагай советскэ ба хүдөө ажахын органуудай хайхарамжагүй байдал дээрэһээ хартаабхын үрһэнэй фондонуудые хаалгада буруугаар хандадаг ябадал колхозуудта бии болонхой. Үрһэнэй фондонуудые байгуулга хадаа энэ талаар илангаяа зохистой условинуудай байдаг сентябрьда бэшэ, харин бороотой ба хүйтэрдэг үеын эхилһэн октябрьда, ноябрьда хэгдэдэг байна. Энээнэй эсэстэ хартаабха болбол нойтоор гү, али бага хүлдэнгигөөр, шэгдэжэ илгагдангүйгөөр хадагаламжада хэгдэдэг, хадагаламжын үедэ тэрээнэй нилээд ехэ хубинь гэдэг байна.

Парниково-тепличнэ ажахы һулаар хүгжэнхэй, тэрээнэй эсэстэ үбэл-хабарай үедэ овощьнууд тон багаар үйлэдбэрилэгдэнэ, капуста, помидор ба овощьной бусад культурануудай рассада дутамаг хэмжээгээр ургуулагдана.

Колхозууд болон совхозуудта хартаабха ба овощьнуудые үйлэдбэрилгын ехэхэнээр гээгдэһэн ябадал юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, түбхын түрүүндэ, СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерство, СССР-эй Совхозуудай министерство болбол хартаабха болон овощьнуудай тарилгые, һуулгалгые, харууһалан элдүүрилгые ба хуряалгые механизацилга, тэдээнние үйлэдбэрилгын агротехникые һайжаруулга, эдэ культурануудые үйлэдбэрилгэдэ колхозууд болон совхозуудай экономическа урмашалгые дээшэлүүлгэ гэхэ зэргын хартаабха ба овощьнуудые үйлэдбэрилгын үндэһэн асуудалнуудые хэдэн олон жэлэй турша соо табидаггүй, шиидхэдэггүй байгаа.

Машинно-тракторна станцинууд хартаабха ба овощьнуудые үйлэдбэрилгые мууса эрхилнэ. Хэрбээ МТС-үүд ороолһо тариянай ажахыда гол хүдэлмэринүүдэй 90—95 процентыень хэдэг байгаа һаа, 1952 ондо колхозуудта хартаабха һуулгалгын оройдоо ... процентнь, тэрээнние хуряалгын оройдоо 6 процентнь МТС-үүдэй хүсөөр дүүргэгдээ, овощьной культурануудые үйлэдбэрилгые механизацилха хүдэлмэри оройдоо хэгдээгүй шахуу. Хартаабха ба овощьнуудые үйлэдбэрилгэ һүүлэй үе хүрэтэр ехэнхидээ гараар хэгдэдэг, экономическа багаар урмашуулагдадаг байгаа, энэ хадаа тэрээнние ехэ хэмжээлдэ хүргэнгүй байжа шадахагүй байгаа, үнэхөөрөөшье тиимэ байдалда хүргэһэн байна.

Хартаабха ба овощьнуудай үйлэдбэрилгые амжалтатайгаар хүгжөөлгын шухалын шухала условинуудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, наукын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ ябадал болоно. Хартаабха ба овощьнуудые ургуулгын шэнэ прогрессивнэ агра зүйлнүүдтэ, түбхын түрүүндэ, эдэ культурануудые квадратно-гнездовой аргаар тарилгада, мүн тэрэшэлэн овощьнуудай рассадые торф нэгшээһэн горшогхонууд доторо ургуулгада гээгдэнги ёһоор хандадаг ябадал СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерстводэ, СССР-эй Совхозуудай министерстводэ, нютагуудтахи тэдээнэй органуудта бии байна. Олон жэлэй урда тээ зохёогдоһон, экономическа ехэ ашаг үгэдэг эдэ арганууд хадаа үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхынь тулада колхозууд болон совхозуудта удаан саг соо һайшаан дурадхагдангүй байһан юм. 1953 ондо хартаабха оройдоо 318 мянган гектар дээрэ квадратно-гнездовой аргаар таригдаһан байгаа, энэнь хартаабха тарилгын ниитэ талмайн 10% хүрэхэгүй байна. Овощьнуудай рассада ургуулхын тула торф нэгшээһэн горшогхонууд магтал зарим түрүү колхозууд ба совхозуудта хэрэглэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленум болбол хартаабха ба овощьнуудые үйлэдбэрилгэдэхи гол зорилго хадаа хартаабха болон овощьнуудые үйлэдбэрилгэдэ механизациие үргэнөөр нэбтэрүүлгын, түрүү агро-аргануудые хэрэглэлгын үндэһэ һуури дээрэ эдэ культурануудай ургасые нилээд ехээр дээшэлүүлхэ ябадал болоно гэжэ тоолоно. Зорилго юуб гэхэдэ, ойрын хоёр—гурбан жэлэй туршада городуудай, промышленна центрнүүдэй ба болбосоруулагша промышленностиин эрилтые гүйсэд хангахаһаа гадна, мүн хартаабхын талаар малажалай хэрэглэмжэнүүдые хангаха хэмжээтэйгээр хартаабха ба овощьнуудые үйлэдбэрилдэг болохо шухала.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоохонь:

1. Хартаабха ба овощьнуудые саашадаа бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болохо зорилгоор хартаабха ба овощьной культурануудай тарилгын талмайнуудые 1954 ондо доро дурсагдаһан хэмжээгээр үргэдхэхэ:

а) колхозуудта—хартаабхые 4128,5 мянган гектар хүрэтэр, овощьной культурануудые 1003,4 мянган гектар хүрэтэр. Колхозуудта хартаабхые 153,4 мянган гектар, овощьной культурануудые 284,2 мянган гектар уһалагдадаг талмай дээрэ тариха ябадал хангаха;

б) СССР-эй Совхозуудай министерствын совхозуудта—хартаабха 218 мянган гектар, овощьной культурануудые 72,5 мянган гектар талмайда, СССР-эй Эдеэ хоолой эд товарнуудай промышленностиин министерствын совхозуудта—хартаабха 44 мянган гектарта, овощьной культурануудые 20 мянган гектарта хүргэхэ.

2. 1954 ондо гектарһаа хартаабхын ба овощьной культурануудай ургасые доро дурсагдаашаһаа бага бэшээр абаха гэһэн даалгабари тогтоохо:

а) колхозуудта—хартаабха 140 центнер, капуста —175 центнер, үгэрсэ—110 центнер, помидор —135 центнер, һонгино—85 центнер, морковь—120 центнер, столовын свёкло—130 центнер;

б) совхозуудта—хартаабха 140 центнер, капуста —210 центнер, үгэрсэ—115 центнер, помидор—165 центнер, һонгино—100 центнер, морковь—130 центнер, столовын свёкло—150 центнер.

3. Хартаабха үйлэдбэрилгые, энэ талаар тон тааламжатай условинуудтай СССР-эй Европейскэ хубиин илангаяа центральна районуудта, нилээд ехэдхэхэ гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, нютагуудтахи советскэ ба хүдөө ажахын органуудые, колхозууд, совхозууд болон МТС-үүдые уялгалха. СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерство, нютагуудтахи советскэ ба хүдөө ажахын органууд болбол СССР-эй Европейскэ хубиин центральна районуудта хартаабхын ургасые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдэй системые бэелүүлхэ, түбхын түрүүндэ доро дурсагдаһан зүйлнүүдые хангаха ёһотой:

а) хартаабха тарилгын квадратно-гнездовой аргые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, хартаабхын тарилгые харууһалха ба тэрээнние хуряаха хүдэлмэринүүдые шадаал һаа ехээр механизацилха;

б) хартаабхые эрхим газарнуудта, тэрэ тоодо гол горхоной нуганууддта тариха;

в) уһалагдадаг газарнуудта хартаабха тарилгые үргэдхэхэ;

г) үтэгжүүлгэнүүдые, илангаяа наг шэбхэ хэрэглэлгые нилээд үргэдхэхэ.

4. Колхозууд болон совхозуудта хартаабха ба овощьнуудые тарилгын, хуряалгын гол хүдэлмэринүүдые механизацилгын доро дурсагдаһан хэмжээе (хүдэлмэринүүдэй ниитэ хэмжээһээ процентээр) 1954—1955 онуудта хангаха гэһэн зорилгые СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын, СССР-эй Совхозуудай министерствын, республиканууд, хизаарнууд ба областьнуудай советскэ ба хүдөө ажахын органуудай урда табиха: хартаабха тарилга, рядууд хоорондын элдүүрилгэ ба хуряалгые механизацилгаар 1954 ондо колхозуудта 40—65 процент, совхозуудта 80—90 процент. 1955 ондо хартаабхын тарилга, рядууд хоорондын элдүүрилгэ ба хуряалгые механизацилгын хэмжээе колхозуудта 80—90 процент, совхозуудта —95 процентээр үргэхэ.

1954 ондо колхозуудта овощьнуудай тарилгые 50 процент, рассада тарилгые 35 процент, овощьнуудай рядууд хоорондын элдүүрилгые 70 процент механизацилха. Совхозуудта эдэ хүдэлмэринүүдые механизацилгын хэмжээе 80—85 процент хүргэхэ. 1955 ондо колхозуудта овощьнуудай тарилгые механизацилгын хэмжээе 80—90 процент, рассада һуулгалгые—70—80 процент, овощьной культурануудай рядууд хоорондын элдүүрилгые механизацилгын хэмжээе—80—90 процент хүргэхэ. 1955 ондо совхозуудта овощьнуудые ургуулгын бүхы хүдэлмэриин 95 процентые механизацилха ябадал хангаха.

5. Хартаабха ба овощьнуудые ургуулгые хоёр шэглэлтэйгээр механизацилха арга олгодог хартаабха һуулгалгын, овощьной культуранууды тарилга ба һуулгалгын квадратно-гнездовой аргые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ ябадал хангаха гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, нютагуудтахи советскэ ба хүдөө ажахын органуудые, МТС-үүд болон совхозуудай директорнүүдые уялгалха. 1954 ондо колхозууд болон совхозуудта хартаабха, помидор ба капустые заатагүй квадратно-гнездовой ба квадратна аргаар һуулгаха ябадал хангаха. 1954 ондо хартаабхые бүхы талмай дээрэ машинаар һуулгахын тулада хартаабха һуулгадаг машинануудай үшөөл дутамаг байха ябадалые хараадаа абажа, хартаабхые квадратно-гнездовой аргаар һуулгалгада плугууд, культиваторнууд болон бусад зэр зэмсэгүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ.

6. Овощьной культурануудай рассадые торф нэгшээһэн горшогхонууд дотор ургуулгые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, юуб гэбэл, энэ арга хадаа ургасые ехээр дээшэлүүлдэг, овощьнуудай нилээд эртэ эдеэшэхэ ябадал хангадаг байна. 1954 онһоо эхилэн торф нэгшээһэн горшогхонуудые үйлэдбэрилхэ, колхоз ба совхоз бүхэндэ овощьной культурануудай рассадые тэдээн соо ургуулха ябадал хангаха гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, нютагуудтахи советскэ ба хүдөө ажахын органуудые уялгалха. Нютагуудтахи советскэ органууд торф нэгшээмэл горшогхонуудые үйлэдбэрилхэ даалгабаринуудые колхозуудта хүргэхэ, эдэ даалгабаринуудые бэелүүлгын хойноһоо хиналта эмхидхэхэ ёһотой.

7. Хартаабха ба овощьной культурануудые үйлэдбэрилгын ба хуряалгын хүдэлмэринүүдые комплексноор механизацилха ябадал үргэнөөр хэрэглэхэ зорилгоор доро дурсагдаһан машинанууд болон зэр зэмсэгүүдые үйлэдбэрилдэг болохо ба хүдөө ажахые тэдээгээр хангаха: хартаабха һуулгадаг дүрбэн рядна квадратно-гнездовой машина; минеральна үтэгжүүлгэнүүдые оруулдаг түхеэрэлгэтэй шорой обоололгын дүрбэн рядна культиватор; ХТЗ-7 тракторта тодхогдодог культиватор-растениепитатель; хартаабха хуряалгын комбайн; эшэнүүдые отолдог аппарат; ХТЗ-7 тракторта тодхогдодог овощьной сеялкэ; рассадые квадратна ёһоор һуулгадаг рассада һуулгалгын машина; механизированнээр үгэдэг ба худхадаг торф нэгшээмэл горшогхонуудые үйлэдбэрилгын станок; ХТЗ-7 тракторта тодхогдодог тооһотуулгын-сүршэлгын машина; бороо оруулгын установко; трактор дээрэ тодхогдодог универсальна нагрузчик; наг шэбхэ, торф, минеральна үтэгжүүлгэнүүд ба известь сасагшад; органическа шэнгэн үтэгжүүлгэнүүдые ба минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй растворнуудые хурьһэндэ шэнгээдэг шэнгэн үтэгжүүлгэ автоматическаар хаядаг машинанууд; овощьнуудые, хартаабха, органическа ба минеральна үтэгжүүлгэнүүдые шэрэдэг ехэдхэгдэһэн кузовуудтай автосамосвалнууд, мүн бусад машинанууд.

8. «1953 оной ургасаһаа хартаабха ба овощьнуудые бэлэдхэхэ, худалдан абаха гүрэнэй түсэб тухай, эдэ продуктнуудай бэлэдхэлэй сэнгүүдые дээшэлүүлхэ тухай» ба «Хартаабха, овощьнуудаар колхозно худалдаа наймаа дэлгэрүүлхэ тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба КПСС-эй ЦК-гэй баталан абаһан шиихэбэринүүдые колхознигууд, хүдэлмэришэд ба албахаагшадта үргэнөөр тайлбарилан ойлгуулха гэжэ партийна, советскэ органуудые КПСС-эй ЦК-гэй Пленум уялгална, тус шиидхэбэринүүд хадаа хартаабха ба овощьнуудые үйлэдбэрилгые бүхы хэмжээгээр ехэдхэлгэдэ колхозууд болон колхознигуудай материальна урмахэшээлые дээшэлүүлгэдэ зорюулагданхай.

9. Овощьнууд ба хартаабха үйлэдбэрилгэдэ колхозуудай урма хэшээлые дээшэлүүлхэ зорилгоор, эдэ культурануудые гүрэндэ колхозуудай уялгата ёһоор тушаадаг нормонуудые доошолуулха, дээшэлүүлэгдэһэн сэнгээр гүрэндэ худалдан абалгые ехэдхэхэ. Колхозуудай ба колхозно айлнуудай уялгата ёһоор хартаабха гүрэндэ тушаалгын шэнэ нормонуудые тус тус районуудаарнь, мүн гүрэндэ колхозуудай уялгата ёһоор овощьнуудые тушааха нормонуудые һарын болзор соо зохёогоод, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталамжада табиха гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, республиканкуудай Министрнүүдэй Соведүүдые, крайисполкомуудые ба облисполкомуудые уялгалха. Шэнэ нормонуудые зохёохо зуураа, хартаабха ба овощьнуудые ургуулха талаар адлирхуу условинуудтай районуудай нормонуудай хэмжээ соо ехэ илгаа гаргахагүй, тиихэдэ городуудта болон промышленна центрнүүдтэ дүтын районуудта уялгата ёһоор тушаалгын нормонууд бусад районуудтай сасуулхада, зүбхэн бага зэргэ ехэ байха ёһотой.

10. Городууд болон промышленна центрнүүдые тойруулан овощьнуудай үйлэдбэрилгые түргэнөөр ехэдхэхэ зорилгоор овощьнуудай тарилгые нуга газарнуудта, набтар доро участогуудта ба торфянигуудай хатаагдаһан газарнуудта толшолон тариха талаар, овощьной культурануудай үйлэдбэрилгые механизацилха ба энээнэй үндэһөөр овощьнуудай үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ талаар Московско областиин жэшээгээр тодорхой хэмжээнүүдые зохёохо гэжэ республиканкуудай Министрнүүдэй Соведүүдые, хизаарай ба областной гүйсэдкомуудые уялгалха.

11. Хартаабха ба овощьной үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ хэрэгтэ совхозууд ехэ удхашанартай гэжэ тоолон, 1953—1954 онуудта овощьнуудые ба хартаабха үйлэдбэрилгэдэ 154 совхозые элсүүлхэ гэжэ СССР-эй Совхозуудай министерствые, 7 совхозые элсүүлхэ гэжэ СССР-эй Эдеэ хоолой эд товарнуудай промышленностиин министерствые уялгалга.

12. Колхозууд болон совхозуудта парнигууд ба теплицэнүүдые бариха талаар 1953 оной арадай ажахын түсэб дотор хараалагдаһан даалгабаринуудые бэелүүлхэ гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, республиканкуудай Министрнүүдэй Соведүүдые, крайисполкомуудые ба облисполкомуудые уялгалха.

1954 ондо колхозууд ба совхозуудта 9197 мянган хэһэг парниково рамануудые, 514,5 мянган квадратна метр теплицэнүүдые ба 1955 ондо 11896 мянган хэһэг парниково рамануудые, 745,4 мянган квадратна метр теплицэнүүдые бии болгохо. 1954 ондо колхозууд ба совхозуудта 2789 мянган хэһэг парниково рамануудые, 252 мянган квадратна метр теплицэнүүдые ба 1955 ондо 2858 мянган хэһэг парниково рамануудые, 362 мянган квадратна метр теплицэнүүдые бариха.

Ууралаар, уһаар ба электричествээр дулаасуулагдадаг парнигууд болон теплицэнүүдые колхозууд болон совхозуудта үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гэжэ хараалха, парнигууд, теплицэнүүдые дулаасуулхын ба газарые дулаалхын тулада промышленна предприятинуудай дулаан хаядаһануудые үргэнөөр ашаглаха. Колхозуудые шефтээ абаһан московско промышленна предприятинуудһаа жэшээ абажа, колхозуудай мүнгэ зөөрөөр парнигууд болон теплицэнүүдые барилгадань колхозуудта туһаламжа үзүүлхэ. Парнигууд ба теплицэнүүдые барилгада, тэдээнние дулаалгада хэрэгтэй материалнууд болон детальнуудые бэлэдхэжэ, колхозууд болон совхозуудта худалдаха ябадалые арадай ажахын түсэбүүд дотор хараалха гэжэ СССР-эй Госпланиие уялгалха.

13. Хартаабхын үрһэ үйлэдбэрилгын хүдэлмэридэхи ехэхэн дутагдалнуудые тэмдэглэн, тарилгын нормонуудые багадхадаг хорото практикые буруушаан, 1953 оной ургасаһаа эхилэн колхозууд ба совхозуудай хартаабхын эрхим шанартай үрһөөр өөһэдынгөө хэрэглэмжые дүүрэн хэмжээгээр хангахынь, тарилгын нормонуудые яабашье дошолуулхагүйнь тулада зохихо хэмжээнүүдые абаха гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, СССР-эй Совхозуудай министерствые, нютагуудтахи советскэ ба хүдөө ажахын органуудые, колхозууд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха.

14. 1953 ондо хартаабха ба овощьнуудай хуряалгые, бэлэдхэлгые ба худалдан абалгые амжалтатайгаар үнгэргэлгэ хадаа хүн зониие эдэ культурануудаар хангалгые һайжаруулгада шухала удхашанартай. Хартаабха ба овощьнуудые бэлэдхэхэ, худалдан абаха түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, Центрсоюзые, республиканкуудай Министрнүүдэй Соведүүдые, крайисполкомуудые ба облисполкомуудые уялгалха. Хартаабха ба овощьнуудай хуряалгые эмхидхэхэ ба илангаяа хуряалгын хүдэлмэринүүдые механизацилха, мүн тэрэшэлэн тэдээнние полинуудһаа, колхозно складуудһаа бэлэдхэлэй пунктнуудта, пристаньнууд болон түмэр замай станцинуудта абаашаха хэрэгтэнь колхозуудта бүхы хэмжээгээр туһалха.

Зам харилсаанай министерство, Далайн ба гол мүрэнэй флодой министерство, СССР-эй Автомобильна транспортын ба шоссейнэ харгынуудай министерство болбол уялгата тушаалгынгаа, хартаабха болон овощьнуудай талаар натуротүлэбэриингөө түсэбые дүүргэһэн колхозуудта колхозно рыногууд дээрэ худалдаха продуктнуудые зөөлгэдэнь транспортна хэрэгсэлнүүдые үгэжэ туһалха ёһотой.

15. Хартаабха ба овощьнуудта зорюулагдан колхозуудта үгтэдэг минеральна үтэгжүүлгэнүүдые бүрин гүйсэдөөр ба зүбөөр ашаглаха зорилгоор 1953 ба 1954 онуудта эдэ культурануудай тарилгада ороходо минеральна үтэгжүүлгэнүүд байгша оной ургасаһаа хартаабхаар гү, али овощьной культуранууд сооһоо нэгээрнь хожом натураар түлэхөөр колхозуудта урьһаар үгэхэ. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые гүрэнэй складуудһаа зөөхыень Союзсельхозавтотрансда, машинно-тракторна станцинуудта, тиихэдэ тэдэниие полинуудта оруулхыень МТС-үүд ба колхозуудта даалгаха.

16. Колхозууд ба совхозуудтахи овощь тарилгын бригадануудые бэхижүүлхэ, колхознигууд, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые овощьной культуранууд ба хартаабха үйлэдбэрилгын ажалай түрүү аргануудта һургаха хүдэлмэри эмхидхэхэ, хартаабха һуулгадаг, рассада һуулгадаг ба бусад машинануудта хүдэлмэрилхэ кадрнуудые колхоз, совхоз бүхэндэ бэлэдхэхэ шухала гэжэ тоолохо. Курса, радио, кино ба хэблэлээр дамжуулан, мүн тэрэшэлэн тусхай лекцинүүд болон хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэн, бүхы колхознигуудые, МТС-үүд ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые хартаабха болон овощьнуудые үйлэдбэрилгын мүнөө үеын техникэтэй, агротехникэтэй танилсуулха. Энэ техникые шудалалга хадаа овощьнууд ба хартаабхын механизированнээр тарилга ба һуулгалтые, тэдээнние ургуулга ба хуряалгые амжалтатайгаар үнгэргэлгын шиидхэхы условн мүн.

17. Овощьнууд ба хартаабха үйлэдбэрилгые хүгжөөлгын хэрэгэй хүтэлбэрилгые эрид шууд һайжаруулха гэжэ союзна республиканкуудай компартинуудай ЦК-нуудые, КПСС-эй крайкомуудые, обкомуудые, партиин районно комитедүүдые, колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудай партийна эхин организацинуудые уялгалха. Овощь тарилга хадаа хүдөө ажахын орёо һалбаринуудай нэгэн мүн. Энэ һалбариие зүбөөр хүтэлбэрилхын тулада тэрээнние мэдэхэ хэрэгтэй. Хартаабха ба овощьнуудые ургуулгын механизаци болон агротехникые мэдэхэгүй партийна хүтэлбэрилэгшэ болбол һуулгалтын, тарилгын квадратно-гнездовой аргын ба агротехническэ бусад хэмжээ-ябуулгануудай уг удхые мэдэдэггүй байна, тэрэ хадаа овощь тарилгын ба хартаабхын ажахын дэбжэлтын түлөө тэмсэлые толгойлжо шадахагүй. Пленум болбол овощьнууд болон хартаабха үйлэдбэрилгын эрид дэбжэлтые бодотоор хангаха гэжэ партийна хүтэлбэрилэгшэдһөө эринэ.

(Түгэсхэлынь удаадахи номерто)

Мухаршэбэрэй аймагай Ново-Загански сомоной Советэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозой шубуунай фермэһээ ехэ олзо доход оруулагдана. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Фермын ахалагша шубуушан Е. И. Фетисова галуунуудаа хаража байна.

С. Марковай фото.

Сэлэнгын һаалишадай амжалтанууд

СССР-эй Верховно Соведэй табадахи сессиин шиидхэбэринүүдые, хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ тухай парти, правительствын абаһан хэмжээ-ябуулганүүдые Сэлэнгын аймагай колхозуудай һаалишад ехэтэ һайшааба.

Ажалшадай ажана һайн байдалые ба культурна хэмжээе дээшэлүүлхын түлөө парти, правительствын анхарал оролдолгодо харюу болгон аймагай түрүү һаалишад һү һаалгые нилээд дээшэлүүлнэ.

Аймагай колхозуудай һаалишадай социалистическэ мүрысөөндэ Маленковой нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин малшад түрүү һуури эзэлһээр. Энэ жэлэй үнгэрһэн 8 һарын турша дотор тус колхозой һаалишад һаамхай үнеэн бүриһөө 1054 литр һү һааба.

Энэ колхозой һаалишад Цоу Гармаевна Хайдапова, Бутыт Ринчинова, Янжима Лумбунова ба бусад энэ наиман һарын турша соо үнеэн бүриһөө 2000 литрһээ дээшэ һү һааба.

Юрөөгэй сомоной Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ үнеэдэй фермын һаалишан Долгоржап Цырендоржиева һү һаалгын талаар һүүлшын гурбан һара соо аймагай колхозуудай һаалишадай социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлбэ. Нүхэр Цырендоржиева үнгэрһэн наиман һарын турша соо һаамхай үнеэн бүриһөө 2198 литр һү һаагаа.

Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд, «республикын эрхим һаалишан» гэжэ нэрэ зэргэтэй болоһон һаалишад Евдокия Доржиева, Сыван Будаева, Даридулма Шарапова гэгшэд мүн һайн показательнуудые туйлаба. Тэдэнэр аймагай малшадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсажа, үнеэн бүриһөө 1900—2000 литр һү һаагаа.

Эдэ ба бусад эрхим һаалишадай шэн габьяата ажалай ашаар Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз 1953 ондо гүрэндэ һү тушааха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргээд, мүнөө 80000 литр һү жэлэй эсэс хүрэтэр гүрэндэ худалдахань. Колхоз гүрэндэ һү худалдажа, 100 мянга гаран түхэриг олзо доход оруулхаар хараална.

Мүн Загастайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Цыбегханда Раднажапова, Дари Шиндыкова, Сэлэнгын аймсоведэй депутат Цыбекжап Жамбалова ба бусад һү һаалгын талаар мүн ехэхэн амжалтануудтай.

Мүнөө аймагай һаалишадай дунда ниитын малай ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөөн бүри үргэнөөр дэлгэржэ байна.

С. Шарапов.

Уранзураашадай союзда

УРАНЗУРААШАДАЙ КОНФЕРЕНЦИДЭ БЭЛЭДХЭЛ

Сентябриин 23—27-ной үдэрнүүдтэ Новосибирскдэ, Алтайн ба Красноярска хизаарнуудай, Иркутска, Новосибирскэ, Омско, Тюменскэ областьнуудай, Бурят-Монголой АССР-эй уранзураашадай конференци болохонь.

Конференци дээрэ: «Партиин XIX съездын шиидхэбэринүүд ба советскэ уранзураашадай зорилгонууд», «Уранзурагай искусстводо бодото байдалые харуулалгын проблемэ» гэһэн ба бусад темэнүүдээр элидхэлнүүд зүбшэн хэлсэгдэхэ.

Конференциин үедэ уранзураашадай зохёолнуудай выставкэ эмхидхэгдэхэ юм.

Һаяхан советскэ уранзураашадай бурят-монголой Союз суглаа үнгэргэжэ, конференцидэ ошохо түлөөлэгшэдые һунгаба. Түлөөлэгшэдөөр нүхэд Павлов, Тимин, Окладников, Сергеев, Чикотеев, Воробьев, Инкижинов, Рудь гэгшэд һунгагдаһан байна.

Мүн тэндэ эмхидхэгдэхэ выставкэдэ табигдахаар уранзурагай 30 зохёолнууд шэлэгдэн абтаба.

СТУДЕНТЫН ЗОХЁОЛНУУД ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭБЭ

Киевскэ уранзурагай институдай студент Г. Баженовэй зохёолнуудай харалга ба зүбшэн хэлсэлгэ һаяхан болобо. Харалгада тэрэ студентын 30 гаран зурагууд зүбшэн хэлсэгдээ. Нүхэр Баженовэй зураһан олонхи зурагууд илангаяа Байгал далайн үзэсхэлэн гоё байгаалиие харуулһан зурагууд тэрэнэй творческо ургалтые гэршэлэн харуулба.

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

«Советскэ Бурят-Монголой уран зураг» гэһэн темээр диссертаци бэшэһэн искусствоведческэ наукануудай кандидат Е. А. Панкратова манай уранзураашадай мастерскойнуудаар ябажа, тэдэнэй творческо хүдэлмэринүүдтэй танилсаба. Нүхэр Панкратова уранзураашадай мэргэжэлэй ба творческо ургалтые тэмдэглэхэ зуураа, тэдэндэ үнэтэ зүбшэл үгэһэн байна.

УРАНЗУРААШАД ХҮДӨӨГӨӨР ЯБАБА

Зунай һайхан сагай туршада республикын уранзураашад хүдөө нютагуудаар ябажа ерэһэн байна. Жэшээлхэдэ, уранзураашад нүхэд Окладников, Сергеев, Соловьев, Клемашев, мүн Репинэй нэрэмжэтэ Ленинградска институдай студентка Сахаровская гэгшэд Прибайкальска, Байкало-Кударын аймагуудай гоё һайхан газарнуудаар ябажа, саашадаа творческо ажалдаа хэрэглэхэ материал суглуулба.

Һаяар эндэ хамтын суглаан боложо, уранзураашадай зунай хүдэлмэриин дүнгүүд гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ байна.

Г. Павлов.

Семинар эмхидхэгдэбэ

Партиин Түнхэнэй айком партийна гэгээрэлэй системын һуралсалай шэнэ жэлые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтахын тула бэлэдхэл үнгэргэжэ байна. Һаяхан КПСС-эй айкомой библиотекын дэргэдэ тусгаар семинар эмхидхэгдэбэ. Тус семинарта партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэд, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, урдань үдэшын партийна һургуулиие дүүргэһэн хүнүүд, өөһэдөө бэеэ даагаад һурагшад ба бусад эдэбхитэд һуралсахаар хараалагдана.

Семинарта хабаадагшад нүхэр И. В. Сталинай «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн зохёол шудалха юм.

П. Демин.

Даалгабаряа болзорһоонь урид

Курбын леспромхозой коллектив модо бэлэдхэхэ 1953 онойнгоо даалгабари болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилгоор хүдэлмэрилжэ, һайн амжалтануудые туйлаба.

Тэдэнэр август һарынгаа даалгабари 129 процент дүүргээ. Энэнь гурбадахи кварталайнгаа түсэб уридшалан дүүргэхэ арга боломжо тэдэндэ хангаба.

Мүнөө курбынхид модо бэлэдхэлэй намар-үбэлэй хүдэлмэридэ бэлэдхэжэ байна. Энэ хүдэлмэреэ сентябриин 25 болотор дүүргэхэ, мүн жэлэйнгээ түсэб Сталинска Конституциин үдэр — декабриин 5 болотор бэелүүлжэ, түсэбһөө гадуур 10 мянган кубометр модо гүрэндөө үгэхэ гэһэн уялга абаба.

А. Дейнеко.

250 мянган түхэригэй шүүбэри түлэгдэбэ

Арадай ажахые һэргээн бодхооходо ба хүгжөөхэ Гүрэнэй гурбадахи урьһаламжын 10-дахи тиражаар шүүбэри түлэгдэжэ захалба. Улан-Удын № 301 центральна нөөсэлгын касса түрүүшын гурбан үдэрэй туршада 250 мянга гаран түхэригэй шүүбэри ажалшадта түлэһэн байна. Тэрэ тоодо табин түхэригэй облигацида 2500 түхэригэй шүүбэри тудаба.

Н. Петров.

Сахарна свёклын үндэр ургаса

Бичурын аймагай свёкло таригшад партиин XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ зорилгоор хүдэлмэрилнэ. Сахарна заводой мэргэжэлтэдэй тоолһоной ёһоор, Калининай нэрэмжэтэ колхоз 32 гектар талмай дээрэһээ дунда зэргээр гектарай 150 центнер сахарна свёкло хуряахань. Мүн Сталинай, Ворошиловай нэрэмжэтэ, «Заря коммунизма» колхозууд элбэг баян ургаса ургуулаа.

Ждановай нэрэмжэтэ колхозой свёкловодуудай № 3 бригада хуряалгынгаа хүдэлмэриие 20 хоногой туршада дүүргэхэ, һайн шанартай свёкло сахарай заводто тушааха гэһэн уряалтайгаар аймагайнгаа бүхы колхозуудта хандаба.

М. Фалилеев.

Гоё һайхан, бухэ мебель хэрэгтэй

Советскэ правительство ба түрэл партимнай ажалшадай ажабайдалые бүри ехээр һайжаруулха хэрэгтэ хододоо онсо анхарал хандуулна. Үргэн хэрэглэлэй эд бараа ба эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг ехээр үйлэдбэрилжэ гаргаха тушаа ехэ хэмжээ-ябуулганууд һаяхан болоһон СССР-эй Верховно Соведэй V сесси дээрэ хараалагдаа.

Мүнөө советскэ бүхы хүнүүд энэ хүндэтэ ба харюусалгатай зорилгые бодото дээрэнь бэелүүлжэ оронхой. Тэрэ тоодо манай республикын промышленна предприятинуудай коллективүүд улам дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абажа, энэ зорилгые бэелүүлгэдэ шууд хабаадалсажа байна.

Гэбэшье, республикымнай нютагай промышленностиин зарим предприятинууд үйлэдбэри дээрээ мүнөө болотор эрид хубилалта хээдүй байһаар. Тэдэнэй тоодо Улан-Удын мебельнэ фабрика оролсоно. Тус фабрика республикынгаа ажалшадта гоё һайхан шифоньер, стол стул, буфет, зөөлэхэн диван, креслэ, номой шкаф, этажеркэ болон гэр байрын бусад хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилхэ зэргэтэй. Теэд, тус фабрикын хүтэлбэрилэгшэд—директор нүхэр Букарев, тэрэниие техническэ талаар орлогшо нүхэр Долгих, партийна организациин секретарь нүхэр Астахов гэгшэд хүдэлмэридөө эрид хубилалта хэхэ хэрэгтэ коллективээ үргэнөөр хабаадуулжа үшөө шадаагүй байһаар. Фабрикын хүдэлмэришэдэй дунда СССР-эй Верховно Соведэй табадахи сессиин материалнууд ба тэндэ нүхэр Г. М. Маленковой хэлэһэн үгэ зүбшэн хэлсэгдэһэншье һаа, продукциин шанарые эрид дээшэлүүлхэ талаар бригадна болон цехын коллективүүд зохихо уялгануудые абаагүй байха юм. Мүнөө имагта эрхим һайн шанартай продукци үйлэдбэрилхэ зорилго фабрикын хүдэлмэришэн бүхэнэй урда табигдаагүй байна.

Мебельнэ фабрика эрхим шанартай продукци үгэхын түлөө тэмсэнэгүй

Фабрика үйлэдбэрилгынгөө түсэбые һараһаа һарада дүүргэнэгүй. Байгша оной үнгэрһэн 8 һара соо 10.300 гаран стулнуудые үйлэдбэрилхэ ёһотой аад, 7454-е үйлэдбэрилөө. Тэрэшэлэн фабрикын валовой продукци үйлэдбэрилхэ, продукциин өөрынь үные химдаруулха ба ассортиментнэ түсэбүүд бүхыдөө дүүргэгдэзгүй байха юм.

Технолог нүхэр Долгих иимэ хангалтагүй хүдэлмэриин шалтагааниие тайлбарилхадаа гүрэнэй стандартаар продукци үйлэдбэрилгые хүсэд шудалагдаагүй дээрэһээ болоно гэжэ тайлбарилна. Теэд гүрэнэй единэ стандартаар мебельнүүдые бүтээлгэдэ тус фабрика аяар январиин 1-һээ ороһон байна. Фабрикын дэргэдэ цехүүдэй начальнигууд ба мастернуудай, модошо дархашуулай техническэ һуралсал эмхидхэгдэнхэй. Энэ һуралсалынь зохихо аша үрэ үгэнэгүй. Юуб гэхэдэ, үйлэдбэрилэгдэһэн мебелиинь хоёрдохи сортын байдаг. Ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг, эрхим шанартай продукци үйлэдбэрилдэг түрүү дархашуул Леонович, Цыбикжапов болон бусад эндэ бии аад, тэдэнэй дүй дуршэл бүгэдын шадабари болгогдоногүй.

Саашань, продукциинь шанарые тодорхойгоор хаража үзэхэдэ ехэнүүд дутагдалнууд бии байна. Станочно цехтэ бүхы мебелиин хабтагайнууд хэмжүүрээрээ тайрагдадаг, харуулдагдадаг. Хюрөөшэд хабтагайнуудай хэмжүүрэй гэшүүһэн дээгүүршье тудалдахадань тайражал орхино. Харуулдаашад зарим модонуудые дутуу харуулдана. Иимэнүүд дутагдалнуудһаа боложо ехэ материалнууд гологдожо, дахин харуулдагдаха, заһагдаха болоно. Тэрээндэ хэды шэнээн саг ошоноб! Хабсаралгын цехтэ газаа тээгүүрээ фанерээр бүригдэһэн шифоньернүүдые мүлирүүлгэ гараар хэгдэнэ. Муугаар няагдаһан дээрэһээ бүрээдһэниинь хуурана, дальбарна.

Шэрдэлгэ-будалгын цехтэ хүдэлмэриин ёһотой услови байгуулагдаагүй. Стол, стулнуудые шэрдэжэ, олифоор будажа байхадань, хажуудань пеэшэн заһабарилжа, байна. Хирпиисын тооһо шорой хатаагүй байһан мебелиие дарана. Энээнэй эсэстэ мебель ямар үнгэ шанартай байлтайб! Иигэжэ байгаад хайшан гээд продукциингаа шанар һайжаруулхаб. Фанернүүд, гэрэлнүүд, хүбэн ба бусад материалнуудайнь хадагалагдадаг складууд соо ороходо шорой шохойдоо дарагдашанхай. Зарим складуудай орой заһабарилагдаагүй, бороогой ороходо материалнууд дээрэнь дуһаалдаг.

Предприятинуудай цехүүдтэ шанар шалгаха мастернуудые томилхо тухай РСФСР-эй Нютагай промышленностиин министрын тусхай захиралта бии. Эндэ тиимэ мастернууд биишье һаа, өөһэдынгөө уялгануудые хангалтагүйгөөр бэелүүлнэ. Жэшээнь, шэрдэлгын цехтэ шалгалтын мастераар нүхэр Матвеева хүдэлмэрилнэ. Теэд, тэрэ шэрдэлгэ-будалгын шанарые шалгахын орондо, дирекциин захиралтаар өөрөө шэрэ бүйлуулдаг, шэрдэлгэ хэдэг байна. Мүн станочно цехын мастер нүхэр Федотов баһал элдэб хүдэлмэринүүдтэ томилогдон, шанар шалгалгада гүйсэдөөр анхаралаа табинагүй. Фабрикын техническэ шалгалтын таһагай начальник нүхэр Свинщиков цехүүдэйнгээ шалгалтын мастернуудта шанга эрилтэ табинагүй, тэдээндэ туһаламжа багаар үзүүлнэ. Тиимэһээ 30 гаран буфедүүд шанар муутай дээрэһээ найманда абтангүй, склад соо хэбтэжэ байна.

Гадна, фабрикын директор нүхэр Букарев өөрөө техническэ шалгалтые шухала хэрэг гэжэ тооногүй. Һаяхан, сентябриин 10-да муу шанартай дээрэһээ гологдоод, фабрикын марка табигдаагүй байһан 10 гаран стулнууд директорэй захиралтаар столовонуудай трестдэ үгтэһэн байна.

Тус фабрикын хүтэлбэрилэгшэд эдэ бүхы дутагдалнуудые ойрын сагта усадхажа, фабрикаяа гээгдэлһээ гаргаха дүүрэн арга боломжотой. Тэрэ арга боломжоёо тэдэнэр хэрэглэнэгүй, бүхы ажалаа шэнэдхэн хубилгаха, продукциингаа шанарые эрхимдэ хүргэхэ талаар үүсхэл оролдолго багаар гаргана. Энээнһээ хойшо бүхы ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, гоё һайхан мебелеэр республикынгаа ажалшадые элбэгээр хангахые фабрикын дирекциһээ эригдэнэ.

Б. Дашиев.

Германска Демократическа Республикын столица—Берлиндэ гоё һайхан [байшангууд баригдаа]. Городой главна магистраль Сталин—аллейдэ бар[илгын] хүдэлмэри илангаяа ехээр хэгдэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сталин—аллейдэхи шэнэ байшангууд.

ТАСС-эй фотохрони[ка].

Албанида ажалша таряашад тухай оролдолго гаргана

ТИРАНА, сентябриин 12. (ТАСС). Үмсын таряашадта ба газар элдүүрилгын үйлэдбэриин кооперативуудай гэшүүдтэ туһаламжа үзүүлгэдэ зорюулагдаһан хэмжээнүүд тухай Министрнүүдэй Соведэй ба албанска ажалай партиин ЦК-гэй Политбюрогой тогтоол газетэнүүдтэ тунхаглагдаба.

Тусхайлбал үмсын ажалтанай, мүн газар элдүүрилгын кооперативуудай гэшүүдэй хүдөө ажахын элдэб культурануудые уялгата ёһоор тушаалгаар гараһан үриень хүнгэлхэ, ороoһото, рис ба т[ариала]лэй культурануудые тушааха [нор]монуудые, мяха, нооһо үндэгэ мэтын тушаалгые бага бол[гохо] хэмжээнүүд тус тогтоолоор ха[раа]лагдаһан байна.

Тэрэнһээ гадна, Министрнүү[дэй] Совет хадаа налогой талаар та[ряа]шадта таарамжатай зохид хэм[жээ]нүүдые хараалһан тогтоол, тэр[э]лэн нютагуудта үйлэдбэрилэгд[эһэн] хүдөө ажахын зэр зэмсэгүүдэй [үнэ]гүүдые доошолуулха тухай тог[тоол] гаргаһан байна.

Чехословакида ажалшадай бэеын элүүр тухай оролдолго гаргана

ПРАГА, сентябриин 12. (ТАСС). Чехословакиин арадай засаг ажалшадай бэеын элүүр тухай ехэ оролдолго гаргана. 1953 ондо элүүрые хамгаалгын хэрэгтэ 1937 онойхидо орходоо 12 дахин ехэ мүнгэн зөөри гаргашалагдаха байна.

Орон дотор хэдэн зуун больница ба поликлиникэ шэнээр нээ[гдээ]. 1945 онһоо 1953 он хүрэтэр рес[пуб]лика дотор врачуудай тоо [ху]шахуу дахин олон болоо. Мүн [энэ] үе соо больницын койконуудай [тоо] буржуазна республикын бай[һан] 20 жэл соо байгуулагдаһанһаа ехээр олон болоһон байна.

Сэрэгэй пленэйхидэй урда корейскэ лагерьнуудай байдал

ЛОНДОН, сентябриин 12. (ТАСС). Рейтер агентствын корреспондентын Паньмыньчжонһоо дамжуулһанай ёһоор, репатриацилагдахаһаа арсаа гэгдэһэн аад, мүнөө эхэ ороноо бүсахые гуйдаг пленэйхидэй тоо улам бүри олон болоно гэжэ эблэрэлгын условинуудые сахилгын хойноһоо ажаглаха ком[ис]сиин гэшүүн индийскэ офицер [мэ]гэлдэр мэдүүлээ. Эдэ сэрэгэй [пле]нэйхидэй зариманиинь гоминда[но]вецуудай лозунгнуудые бэе дэ[эрэ]мнай эдэнэр лэ хүсөөр зураа [гэ]... бусад зарим сэрэгэй пленэйхи[д] гэмнэнэ.

Бразилиин доторой хэрэгтэ США-гэй хамаара[л]

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 12. (ТАСС). Юнайтед Пресс агентствын корреспондентын Сант-Ягоһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, Холбоото Штадууд Бразилиин правительстводо дипломатическа баадхалга сэхэ хэжэ, Польша ба Чехословакида 70 мянган тонно бразильска түмэр худалдаха ябадалдань һаад ушаруулһан тухай мэдээсэлые сентябриин 10-да «Эль Сигло» ба «Эль Импарсиаль» гэжэ чилийскэ хоёр газетэнүүд сентябриин 10-да тунхаглаһан байна.

Эдэ газетэнүүдэй мэдүүл[гын] ёһоор, Холбоото Штадууд ха[рин] хэрбээ Зүүн Европын оронууд[тай] хэлсээ хээд байгаа һаань Браз[или] ба США хоёрой хоорондо валю[та]нуудаар ба товарнуудаар андал[дахаа] даха бүхы лицензнүүдые ба[луулха] гэжэ бразильска правительс[тводо] США-гэй гүрэнэй департамент ур[ид]шалан һануулһан байна. Тэр[энэй] эсэстэ хэлсээ хэлгэ хоригдоһон б[ай]гаа гэжэ газетэнүүд бэшэнэ.

„Шэнэ гитлерые зогсоохо!“

„Дейли Уоркерэй“ статья

ЛОНДОН, сентябриин 12. (ТАСС). «Шэнэ Гитлер элитэ гараба» гэһэн гаршагтай редакционно статья соогоо «Дейли Уоркер» мүнөөдэр иигэжэ бэшэнэ:

«Аденауэр Гитлер шэнгеэр үгэ хэлэнэ. Тэрэ Гитлер шэнгеэр ябуулга хэнэ. Тэрэ Гитлерэй хэһэндэл адляар дайнда бэлэдхэнэ...

Английска арад хадаа үнгэр[һэн] дайнда алуулагшад ба шархатаг[шад]дые һанан байжа, мүнөө ябуу[лга] хэхэ ёһотой... нацистнуудые да[хин] алхалуулжа болохогүй. Алуулагш[адай] тухайгаа бү мартагты.

Германска милитаризмые бү һ[эргээ]гээлгэгты. Шэнэ Гитлерые зогс[оо]ты!»

Индидэ хариин гүрэнэйхид расистска заншал дэлгэрүүлнэ

ДЕЛИ, сентябриин 12. (ТАСС). Индиин территори дээрэ хариин гүрэнүүдэй компанинуудай расова илгаа гаргадаг ябадалда индийскэ олониитэ ехээр зэбүүрхэнэ. Бенгалиин хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг «Локманья» гэжэ газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, штадай финансануудай министр Ассам гэгшэ индийскэ гражданинуудые хүдэлмэридэ абаха гуримые хубилгахые нефтяной к[ом]панинуудһаа индийскэ правител[ьст]во эрихэ ёһотой гэжэ нютагай [за]ли гаргалгын суглаан дээрэ [мэ]дүүлһэн байна. Мүнөө гол т[у]... европеецүүд хүдэлмэридэ абта[жа] байха юм. Тиихэдэ индийскэ гра[ж]данинууд нефтяной компанину[удай] хүдэлмэридэ орохо аргагүй бай[на].

Футболоор БМАССР-эй кубок абахын түлөө

Футболоор БМАССР-эй кубок абахын түлөө ээлжээтэ уулзалга Кяхта городой стадион дээрэ сентябриин 11-дэ болобо. Эндэ «Байкал» обществын нэгэдэхи команда (Улан-Удэ) Кяхта городой суглуулагдамал командатай мүрысэһэн байна.

Нааданай түрүүшын хахадта хоёр командын футболистнар бэе бэеынгээ ворота руу оло дахин добтолгонуудые хэбэшье, алиниинше тоо нээжэ шадабагүй.

Мүрысөөнэй хоёрдохи хаха[дта] стадионой эзэд шанга добто[лжо] хээд, нэгэ бүмбэгэ байкалайхи[дай] ворота руу сохижо оруулба. У[ла]шьегүй айлшад кяхтынхидай во[ро]та руу удаа удаагаар хоёр бү[мбэ]гэ сохижо оруулаа. Тус мүрысөө[ндэ] «Байкалай» команда 3:1 тоотойг[оор] нүгөөдүүлээ илаба. Е. Никола[ев].

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря—3-23, партийной жизни, сельского хозяйства—10.17, пропаганды и переводов—6-84, культуры и быта, промышленности —4-52, мест. информации и писем—11.05. Для междугородных переговоров—16.

Н—00626. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР.